

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Forespørgsel nr. F 14:

Forespørgsel til udenrigsministeren og forsvarsministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse vedrørende planerne om at udvide NATO, og hvilken holdning vil regeringen indtage, når spørgsmålet om NATO's udvidelse officielt kommer på dagsordenen på NATO's udenrigsministermøde i Bruxelles til december?«

Af Annette Just (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 9/11 94. Fremme af forespørgslen vedtaget 17/11 94).

Begrundelse

Annette Just (FP):

Det er nu fem år siden, at muren faldt i Berlin, Warszawa-pagten opløste sig selv og isen mellem Øst og Vest smeltede. Men det har ikke givet den stabilitet, vi alle – i hvert fald det første stykke tid efter murens fald – håbede på.

Vi har set, at Rusland ikke har udviklet sig i den demokratiske retning, vi alle havde håbet på. Mafiabander prøver at ødelægge det, og økonomisk ragnarok giver i dag større ustabilitet end nogen sinde før.

Derfor mener jeg, at det er vigtigt, at vi nu får en debat om, hvordan vi sikrer de lande i det tidligere Østeuropa, som har vist evnen til en demokratisk udvikling, som har vist evnen til at ville og kunne prøve at opbygge et forsvar i vestlig stil, og som ønsker at være en del af det NATO-forsvar, som de i så mange år har set på med misundelse, fordi NATO netop står for »én for alle og alle for én«.

Det sikkerhedsnet, som jeg mener vi bør spænde ud under de lande, der virkelig viser den store interesse og tager de store initiativer, glæder jeg mig til at vi kan diskutere i dag, og derfor har jeg bedt om denne forespørgsel om udvidelse af NATO og i særdeleshed med de baltiske lande, som jeg føler er vort ansvarsområde. Tak.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Vi lever i et nyt Europa med nye muligheder, nye udfordringer – også på det sikkerhedspolitiske område. Her er opgaven at udstrække Vesteuropas stabilitet og sikkerhed til hele Eu-

ropa, at sikre en fredelig udvikling på det europæiske kontinent og bygge broer over den kløft, der blev skabt af den kolde krig.

De central- og østeuropæiske lande er kommet ud af kommunismens favntag, Sovjetunionen er faldet fra hinanden, og kommunismen eksisterer ikke mere som ideologisk alternativ til vestlig pluralisme og vestligt demokrati. Vore tidligere modstandere er blevet partnere og venner, men de føler sig efterladt i et sikkerhedspolitisk tomrum. Østeuropæerne søger et nyt grundlag for deres sikkerhed, og det er kun naturligt, at de kigger mod vest.

På det økonomiske og politiske område er det EU, der har tiltrækningskraften. På det europæiske rådsmøde i København sidste år blev EU-landene enige om at give de central- og østeuropæiske lande et perspektiv om medlemskab.

På det sikkerhedspolitiske område er det NATO, der har tiltrækningskraften, og landene i Central- og Østeuropa ønsker medlemskab af NATO. De er overbeviste om, at medlemskab af den vestlige forsvarsalliance kan trække dem ud af deres sikkerhedspolitiske tomrum.

NATO vendte ikke ryggen til, da den kolde krig var forbi; NATO rakte hånden frem. NATO's stats- og regeringschefer vedtog på topmødet i Rom i 1991 en ny strategi, der blev indrettet efter den ændrede sikkerhedspolitiske situation. NATO tilbød dialog og samarbejde med sine tidligere fjender, og som ramme for denne nye politik etablerede NATO et nyt forum: Det Nordatlantiske Samarbejdsråd, NACC. Alle de tidligere Warszawa-pagtlande fik sammen med NATO-landene sæde i NACC, som hurtigt blev rammen om en nyttig sikkerhedspolitisk dialog om et konkret militært samarbejde mellem Øst og Vest.

Næppe var NACC blevet oprettet, før Sovjetunionen gik i opløsning. Det betød, at der skulle være plads til 11 nye lande ved NACC's bord, og det var en af årsagerne til, at NACC ikke kunne opfylde de central- og østeuropæiske landes sikkerhedspolitiske behov.

Deltagelse i NACC bragte dem tættere på NATO, men de følte sig stadig i et sikkerhedspolitisk tomrum, og derfor opstod et stigende pres mod NATO for udvidelse.

På NATO-topmødet i januar 1994 lagde NATO-landene en tosidet strategi til at håndtere dette pres. Det blev for det første slået fast, at NATO er åbent for medlemskab for andre europæiske lande; det hedder i topmødeerklæringen, at udvidelse af NATO's medlemskreds skal

ske som led i en evolutionær proces, der tager hensyn til den sikkerhedspolitiske udvikling i hele Europa.

For det andet vedtog NATO at tilbyde resten af Europa et Partnerskab for Fred. Ved vedtagelsen af Partnerskab for Fred traf NATO den største beslutning i mange år. Der er med partnerskabet fundet en fleksibel model, som vil styrke de central- og østeuropæiske landes sikkerhed, og med Partnerskab for Fred kan NATO's sikkerhed og stabilitet udbredes til hele Europa.

Partnerskab for Fred er ikke en tom gestus. Der er tale om en massiv udbygning af samarbejdet med de central- og østeuropæiske lande, og der er tale om et substantielt tilbud til alle NACC-landene – også Rusland og de tidligere neutrale lande – om at indgå i et praktisk og vidtstrakt militært og politisk samarbejde med NATO.

I dag har 23 lande tilsluttet sig initiativet, herunder også Rusland. Mellem NATO og Rusland er der enighed om at udvikle et forhold også uden for Partnerskab for Fred.

Partnerskab for Fred udvikles inden for rammerne af NACC-samarbejdet, men i modsætning til NACC, hvor mere end 40 lande samles om det samme bord, foregår samarbejdet i Partnerskab for Fred mellem NATO og det enkelte partnerland. Det sker som udgangspunkt efter en formel, man kan kalde 16+1, altså de 16 NATO-lande plus partnerlandet.

Partnerskab for Fred rummer en vigtig politisk mekanisme for konsultationer. Den har ikke karakter af en sikkerhedsgaranti, men mekanismen giver et aktivt partnerland mulighed for konsultationer med NATO, såfremt landet føler sin sikkerhed truet, og konsultationsmekanismen giver en form for indirekte garanti fra NATO til partnerlandene.

Aktiv deltagelse i Partnerskabet åbner et perspektiv for medlemskab af NATO, og det aktive partnerland får mulighed for at lære alliancens strukturer og procedurer at kende, hvilket vil forbedre partnerlandets evne til at gennemføre militære operationer med NATO, og den demokratiske tradition i NATO-landene vil smitte af på partnerlandene; på den måde skabes der mulighed for, at det enkelte partnerland med tiden bliver et naturligt medlem af NATO-kredsen.

Partnerskab for Fred blev iværksat for mindre end 1 år siden; gennemførelsen foreløber godt og de første militære øvelser inden for Partner-

skabet er løbet af stabelen, og Danmark har deltaget aktivt. Der har således været afholdt en militær øvelse med Polen og Tyskland i Danmark; vi har også deltaget i en flådeøvelse med disse lande, og i efteråret deltog en dansk enhed i den første egentlige partnerskabsøvelse i Polen. Danmarks engagement i forbindelse med opstillingen af den baltiske fredsbevarende bataljon spiller også en stor rolle for de baltiske landes muligheder for at deltage i Partnerskab for Fred. Der er ved at komme kød og blod på partnerskabsinitiativet.

Umiddelbart efter NATO-topmødet i januar tog præsident Clinton til Prag, hvor han gav udtryk for, at det ikke er et spørgsmål, om alliancen vil blive udvidet, men et spørgsmål om, *hvornår* og *hvorledes* den vil blive udvidet. Den amerikanske præsident gentog budskabet under sit besøg i Warszawa i juli måned, og i september gik vicepræsident Al Gore et skridt videre, idet han sagde, at NATO ville indlede drøftelser om udvidelse i løbet af efteråret.

USA ønsker at drøfte udvidelse på NATO-udenrigsministermødet 1. december, og de forslag, USA forventes at lægge på bordet, er udtryk for en afbalanceret holdning. Lad mig kort beskrive dem.

USA lægger op til, at NATO's udenrigsministre skal gentage NATO-topmødets budskab om, at alliancen er åben for udvidelse med andre europæiske lande. Fra mødet skal der endvidere udgå en melding om, at NATO påbegynder interne overvejelser om to vigtige spørgsmål. Det første er: Hvorledes kan NATO udvides? Det andet er: Hvad vil udvidelse en medføre, og hvilke konsekvenser vil den få sikkerhedspolitisk og i praksis? USA håber, at NATO vil kunne afslutte disse overvejelser næste år. USA ønsker, at udenrigsministrene skal slå fast, at det er for tidligt at diskutere, hvilke lande der bør blive medlemmer, og at det er for tidligt at diskutere, hvornår en udvidelse vil ske.

USA ønsker en række kriterier for medlemskab fremhævet. De stiller krav om, at et nyt medlemsland skal være demokratisk, at det skal være forpligtet til markedsøkonomi, at det skal respektere dets naboers suverænitæt og territoriale integritet, og endelig skal landet opfylde sine udenrigspolitiske forpligtelser i overensstemmelse med NATO's værdier og formål.

USA ser en udvidelse af NATO i sammenhæng med den sikkerhedspolitiske situation som helhed, hvor det er den amerikanske opfattelse, at NATO's udvidelse, når den sker, vil bli-

ve gennemført som led i udviklingen af en bred og omfattende europæisk sikkerhedsarkitektur. Efter denne tankegang vil udvidelse af NATO ikke være begrundet med en ekstern trussel; derimod vil formålet med en udvidelse være at styrke sikkerheden for alle Europas lande – NATO-lande som ikkemedlemmer. USA har også understreget, at samarbejdet i NACC og i Partnerskab for Fred på sigt vil bane vejen for nye medlemmer, og dette samarbejde vil opbygge de stærke bånd, alliancen og dens medlemmer ønsker med ikkemedlemmerne. USA har særlig peget på behovet for at udvikle et godt forhold mellem NATO og Rusland.

I denne diskussion har Danmark det grundsyn, at den vestlige verden skal anlægge en positiv, åben holdning til de centraleuropæiske landes ønsker om at blive integreret i de vestlige samarbejdsstrukturer.

Østlandenes tilnærmelse til Vesteuropa skal ikke kun ske på ét plan, men på mange planer samtidig, for ellers vil processen mislykkes. Vi kan ikke nøjes med én bro over den kløft, som den kolde krig har efterladt; der er behov for mange broer: Der skal bygges bro på det økonomiske område, på menneskerettighedsområdet, på miljøområdet, i handelspolitikken og i sikkerhedspolitikken. Vi skal desuden væsentligt indsnævre forskellen i levevilkår mellem Vest- og Østeuropa, hvis vi skal skabe varig stabilitet.

Det er regeringens politik, at integrationen på disse kerneområder må ske harmonisk, og at der bredt må ske en økonomisk og politisk tilnærmelse mellem de nye demokratier i Øst og de gamle demokratier i Vest. Dét er forudsætningen for en langsigtet stabilitet i Europa.

Danmark sluttede op om beslutningerne på NATO-topmødet i januar i år, og regeringen støtter princippet om, at NATO-kredsen bør udvides med central- og østeuropæiske lande, men at en udvidelse af NATO bør ske under visse forudsætninger. For det første bør udvidelsen, når den kommer, gennemføres på en sådan måde, at der ikke skabes nye skillelinjer i Europa. Det er derfor også regeringens opfattelse, at det for stabiliteten i Europa er vigtigt, at der som nævnt bygges mange broer: økonomisk, handelspolitisk, politisk osv. Der må være en større sammenhæng i tingene.

For det andet er det væsentligt, at alliancen udvikler sit forhold til Rusland, og det samme gælder med hensyn til Ukraine og Hviderusland; Rusland har ingen vetoret over for NATO's udvidelse. Men det er vigtigt at tilkendegi-

ve, at en udvidelse ikke er vendt mod nogen anden stat, for NATO er ikke vendt mod nogen. Formålet med udvidelse er at skabe øget stabilitet og sikkerhed for hele Europa, altså også for Rusland, der ganske som vi har en sikkerhedspolitisk interesse i, at Østeuropa forbliver et stabilt område. Det har en positiv virkning på stabiliteten i Rusland selv.

For det tredje ligger de baltiske landes sikkerhedspolitiske situation regeringen stærkt på sinde. Det hensyn vil spille en stor rolle på det forestående NATO-udenrigsministermøde; de må ikke glemmes i denne sammenhæng og endnu mindre lades tilbage i en mere udsat position.

For det fjerde må udvidelsesprocessen selv sagt ikke berøre NATO's muligheder for at gennemføre kollektivt forsvar, for man skal erindre, at medlemskab af NATO indebærer en sikkerhedsgaranti. Det er en vidtrækkende beslutning. Et NATO med 20 eller 25 medlemmer skal fungere lige så effektivt som et NATO med 16 medlemmer, så sikkerhedsgarantien til nye medlemmer skal være troværdig.

Med Partnerskab for Fred er der iværksat en proces, hvor medlemskab er slutningen på processen, ikke begyndelsen. Partnerskab for Fred er baseret på princippet om, at hvert partnerland selv ud fra sine ønsker, behov og interesser fastlægger tempo og omfang i sin tilnærmelse til NATO; dette princip skal fastholdes. Partnerskab for Fred er således en god ramme for udvikling og forberedelse af potentielle nye medlemmer af alliancen.

For Danmark er det et klart mål at sikre de baltiske lande mulighed for at deltage i Partnerskab for Fred på lige fod med de øvrige central- og østeuropæiske lande. Det sikrede vi fra dansk side på NATO-topmødet, og det er stadig væk dansk politik. Denne politik er i tråd med vores generelle målsætning om at sikre, at de baltiske lande integreres i de vesteuropæiske samarbejdsstrukturer, og at de baltiske lande må sikres de samme muligheder for at deltage i samarbejdet som f.eks. Visegradlandene.

Udvidelse af NATO's medlemskreds bør være en del af opbygningen af en atomfattende europæisk sikkerhedsarkitektur – her vil også CSCE kunne spille en betydelig rolle – og med en sådan politik undgår vi at skabe nye skillelinjer i Europa.

Forhandling

Annette Just (FP):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til ministeren for den fyldestgørende redegørelse og sige, at også jeg håber, at vi i Europa kan komme frem til et sådant samarbejde, så vi får en stabil sikkerhedspolitik i hele Europa.

Desværre må jeg sige, at efter at have deltaget i mange møder inden for CSCE og lyttet til mange politikere fra de lande, der deltager i CSCE-møderne, så bliver jeg måske lidt forbløffet, for der forventes vidt forskellige ting af CSCE-samarbejdet. Er det anderledes, når talen er om NACC-arbejdet? Der er det bare 40 lande, som sidder og diskuterer de forsvarsmæssige strukturer – heriblandt Rusland.

Jeg ved godt, at det er meget upopulært at sige, at Rusland eventuelt igen kunne blive en fjende, men er der nogen, der tør spå om, hvordan præsidentvalget går i 1996? Er der mon nogen, der ikke bliver en lille smule rystet, når de hører den gode Sjirinovskij tale? Han er skam en god taler, der kunne lære mange af os noget, og han er en ren folkeforfører, men det, han siger, er ganske rystende.

Og er der nogen her, der ikke bliver rystet, når man på det sidste NAA-møde – NATO's parlamentariske forsamling – på et spørgsmål fra en lettisk politiker om grænsedragning måtte høre en russisk politiker afvise det med, at grænsedragning kunne man altid tale om; det var ikke udenrigspolitik, men indenrigspolitik. Det var den russiske politikers svar til en lettisk politiker – og det på et møde, hvor så mange lande var repræsenteret! Og når man så samtidig kommer og siger: Jamen Danmark skal sandelig have en sikkerhedspolitik sammen med Rusland. Ja, undskyld, men så bliver jeg altså forskrækket.

Og så er det, jeg siger, at Danmark er piskende nødt til at være det land, der står de baltiske lande nærmest i NATO-samarbejde ved at gå forrest og sige: De baltiske lande, Estland, Letland og Litauen, skal også have en chance for at få spændt NATO's sikkerhedsnet ud under sig. Ja, det er selvfølgelig populistisk sagt, men jeg tror, at alle forstår, hvad jeg mener; jeg kunne selvfølgelig også bare sige § 5 i NATO-doktrinen, men så vil det blive knap så lyrisk.

Er der nogen af de forsvarspolitiske ordførere, der er i tvivl om, at de baltiske lande faktisk gør alt, hvad det overhovedet er menneskeligt muligt, for at komme op på samme niveau som

NATO-landene? Er der nogen, der kan være i tvivl om, at f.eks. den litauiske bybataljon, der kommer ned og hjælper danskerne i Danbad i Kroatien, faktisk gør det for at komme op på vores niveau? Er der nogle, der er i tvivl om, at de baltiske lande gennem uddannelse forsøger – og vi hjælper dem, så godt vi kan – at opnå det mål, som det er at blive en del af NATO? Jeg tror det ikke.

Det er derfor, jeg beder om, at Danmark er det land, der går i spidsen, for at de tre baltiske lande ikke skal blive glemt i diskussionen, når vi taler om en udvidelse af NATO.

Udvidelse af NATO taler alle om. Vi har i en uge haft en stor konference i Washington, hvor vi ikke bestilte andet end at tale om udvidelse af NATO. Men der skal ikke megen fantasi eller høreevne til at forstå, at de fleste NATO-landes parlamentarikere taler om de såkaldte Vise-gradlande. De fleste glemmer, at der også ligger tre lande længere nordpå.

Danmark er det eneste land, som virkelig prøver at føre dét igennem, at de baltiske lande om muligt er endnu vigtigere, end – som Kohl siger det – at den sikkerhedspolitiske grænse skal flyttes mod øst, altså flyttes til Polens østgrænse. Og det kan Kohl sige stort og flot, og han bliver hørt i alverdens presse, mens de baltiske lande ustandselig bliver glemt.

Jeg mener, at det er vigtigt – ikke blot for Danmark, men for hele Nordeuropa – at vi får en sikkerhedspolitisk dimension i Østersøområdet, og jeg tror, at alle ved, hvor vigtig Østersøen – eller Fredens Hav, som det hedder på russisk – er, at det faktisk bliver et Fredens Hav og at vi forsikrer, at ingen på noget tidspunkt tør lave noget aggressivt omkring Fredens Hav – og selvfølgelig allermindst dem, som eventuelt kommer efter den nuværende regering i Rusland – hvem det så end måtte blive.

Jeg mener, det er vigtigt, at vi ikke blot får diskuteret udvidelsen af NATO, men at denne kommer til at ske hurtigst muligt.

Som sagt har vi lige været i Washington, hvor dette emne blev diskuteret, og det er mit indtryk, at USA er indstillet på, at der nu skal ske noget. De ser positivt på det, for de frygter at tilstandene i Rusland – når vi kommer over på den anden side af 1996 – ikke er blevet bedre.

Jeg er meget glad for én ting, udenrigsministeren sagde, nemlig, at Rusland ikke har vetoet. Nej, Rusland har ikke vetoet over for udvidelsen af NATO; det forstås af alle. Men man må heller ikke blive så skræmt, som der måske

kunne være en tendens til, så man siger: Hvis Rusland ikke synes, det er en god idé, så tør vi ikke rigtig gøre det.

Jeg mener, at tidspunktet nu er til, at vi skal give freden, sikkerheden og stabiliteten i Europa en chance.

Derudover er jeg selvfølgelig enig med udenrigsministeren, der siger, at økonomisk og miljøpolitisk sikkerhed også er vigtig. Det er fuldstændig rigtigt. Det synes jeg bare ikke er et NATO-spørgsmål, men et EU-spørgsmål, der skal diskuteres på et andet tidspunkt. Det, jeg har bedt om i denne forespørgsel, er en diskussion om udvidelsen af NATO, og det føler jeg stadig er noget af det vigtigste.

Derfor vil jeg fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden:

»I det Folketinget pålægger regeringen

- at arbejde for en hurtig udvidelse af NATO,
- at lægge særlig vægt på de sikkerhedspolitiske aspekter i Østersøområdet og
- at arbejde aktivt for, at de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen, kommer med i NATO ved den første udvidelse af organisationen, og derved arbejde for en stabil sikkerhedspolitisk udvikling i Europa,

går Tinget herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg ved godt, at det er en uskik at tage en kort bemærkning allerede efter ordføreren for forespørgernes tale, men jeg har valgt at gøre det, fordi jeg synes, der er en enkelt ting, der skal være på det rene, inden debatten kører videre.

Det er jo let nok at komme med en række ord, og jeg er enig i meget af det, fru Annette Just har sagt, hvilket også vil komme til at fremgå af min ordførertale senere, men netop Fremskridtspartiet har jeg et problem med, fordi Fremskridtspartiet i sin tid, da vi havde Golfkrigen, understregede, at Danmark ikke var aktiv nok i den sammenhæng. Men så oplevede vi til gengæld, da Danmark skulle sende tropper til Bosnien, at Fremskridtspartiet sagde, at det ville de ikke være med til, for det skulle NATO ikke blande sig i, og danske tropper skulle i øvrigt ikke kæmpe andre steder.

Når jeg gerne vil nævne det allerede fra starten, er det, fordi ét er at stille sig op og tale for en udvidelse af NATO, hvad jeg er enig i, men der skal altså også betales en pris, for at det ikke kun bliver ord. Prisen for en udvidelse af NATO mod øst – f.eks. med de baltiske lande – er jo, at vi i en konfliktsituation kan risikere, at danske tropper skal være med til at forsvare den lettiske, den litauiske eller den estiske grænse.

Og så er det, at jeg ikke længere kan få tingene til at hænge sammen, når det er Fremskridtspartiet, der gør sig til varme tilhængere af en udvidelse, der netop kan have disse følger, samtidig med at Fremskridtspartiet indtil nu har været det parti i Folketinget, som hårdest har bekæmpet et dansk engagement i Bosnien.

Så for at denne debat ikke kun skal blive ord, har jeg altså lyst til fra starten af at sige, at man må vide, at alle de smukke ønsker om udvidelse, deltagelse, sikkerhedsgarantier, og hvad ved jeg, har altså også en praktisk konsekvens, der også kan føre til, at danske soldater kommer til at kæmpe andre steder i Europa. Der skal være konsekvens i tingene, og det synes jeg faktisk ikke der har været fra fru Annette Justs side, ej heller i de meldinger, der hidtil er kommet fra Fremskridtspartiet. Men hvis denne den sidste melding er den, der vil holde i fremtiden, så skal det da glæde mig.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg er glad for, at hr. Peter Duetoft bliver med at tage den lille pointe op, men når jeg nu giver forklaringen en gang til, så kan det være, at selv hr. Peter Duetoft forstår forskellen.

Og så til Golfkrigen – det startede hr. Peter Duetoft med – hvordan kunne vi sige, at dér ville vi være aktivt med? Jeg ved ikke, om hr. Peter Duetoft har glemt, hvor Irak ligger, for så vidt jeg erindrer, ligger Irak som naboland til Tyrkiet, som faktisk er en del af NATO. Ergo ville Fremskridtspartiet til hver en tid sige: Fint, hvis der er et land i NATO, der bliver angrebet, så er vi med til at forsvare det. Det er faktisk NATO's forpligtelse ifølge § 5.

Når vi havde diskussionen oppe om Skrækkelige Olfert, der blev sendt ned til Golfen, så var det jo en anden sag. Det var nemlig ikke som NATO-styrker, de blev sendt ned, det var som en FN-mission. Der sagde vi, at de er der som fredsbevarende styrker, men selv om styrken er fredsbevarende, skal den så sandelig også kunne skyde, hvis den bliver angrebet. Det er det,

hele diskussionen drejer sig om, for man kan ikke sende et krigsskib ned og sige, at hvis det bliver farligt, så skal I stikke halen mellem benene og køre hjem igen.

Jeg ved ikke, om hr. Peter Duetoft har glemt, når vi taler om Kroatien, at dér var Fremskridtspartiet enig; selvfølgelig skulle vi sende FN-soldater til Kroatien. Det er altså FN-soldater, hr. Peter Duetoft; der er forskel, og det ved hr. Peter Duetoft også godt.

Når vi taler om Bosnien, sagde vi: Vi sender ikke FN-soldater ned for at *skabe* en fred, vi sender FN-soldater ned for at *bevare* en fred. Når man sender dem ned for at *skabe* en fred som i Bosnien-Hercegovina, så er der tale om, at man går ind i en borgerkrig. Det er efter vor opfattelse og efter de fleste andres, der kan læse restriktionerne for FN, ikke en del af det kommissorium, man har dér. Når vi nu taler om udvidelse af NATO, er det, fordi vi ønsker at forbedre sikkerheden i Europa, herunder også for Danmark.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg beundrer fru Annette Just for hendes forsøg, men jeg synes stadig væk ikke, det er særlig logisk. Men jeg vil godt spørge fru Annette Just, om Fremskridtspartiet er tilhænger af den internationale brigade. Og jeg vil gerne spørge, hvordan Fremskridtspartiet faktisk stemte, da vi vedtog forslaget om den internationale brigade. Det hænger jo altså sammen med det her; det hænger sammen med, at det danske forsvar er internationaliseret, for ellers kan vi ikke leve op til den forpligtelse, vi vil få i forbindelse med en eventuel udvidelse af NATO, hvad jeg stadig væk er tilhænger af. Jeg synes så bare, at det ikke kun skal være ord, men også noget, man gør i praksis, nemlig bakker op om det. Men hvordan var det nu med den internationale brigade, fru Annette Just?

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg er bange for, at hr. Peter Duetoft bliver forbløffet, når jeg nu svarer, at vi faktisk går ind for den internationale brigade. Det skrev vi ganske klart og tydeligt i betænkningen til lovforslaget, da det kom. Det, vi sagde, var, at den ikke måtte blive sat ind i aktiv krig uden for området. Det var såmænd det hele, men vi har hele tiden sagt, at vi gik ind for den internationale brigade, og vi syntes faktisk, det var et fornuftigt forslag.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Men det betyder altså, at jeg har ret i, at Fremskridtspartiet stemte imod den internationale brigade. Og det er vel strengt taget det, der tæller, ikke?

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det, som bringer mig herop, er hr. Peter Duetofts bemærkninger om planerne for anvendelse af den internationale brigade. Enhedslisten er imod den internationale brigade, således som sagerne står, netop fordi den i realiteten er en del af NATO's udrykningsstyrke. Vi ville, hvis vi havde været i Folketinget på det tidspunkt, da den blev oprettet, have stemt imod af den årsag.

Nu får vi så at vide af hr. Peter Duetoft, at brigaden åbenbart er tiltænkt et overordentlig offensivt NATO-formål. Hr. Peter Duetoft har allerede udstationeret den danske internationale brigade tæt op ad Ruslands grænser. Jeg håber ikke, dette er udtryk for regeringens politik; jeg håber, det er hr. Peter Duetoft, der er løbet løbsk i de militære fantasier. Jeg håber meget, udenrigsministeren vil præcisere, at hr. Peter Duetofts krigeriske meldinger ikke er udtryk for regeringens politik.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Nu kan man ikke forlange, at et medlem af Enhedslisten skal vide alt om NATO, men måske kender mere til andre pagter, der har været gennem tidens løb. Derfor skal jeg bare for god ordens skyld understrege, at der ifølge NATO-pagten faktisk er en sikkerhedsgaranti. Den sikkerhedsgaranti går ud på, at hvis et NATO-land bliver angrebet, så er andre lande forpligtet til at støtte det land for at hjælpe, og det kan naturligvis føre til, at danske tropper skal være med til at forsvare et andet NATO-land et andet sted i Europa eller andre steder – naturligvis; det er faktisk det, hele ideen med NATO går ud på. Men det kan man vel ikke forlange at venstresiden har set så meget på. Man har jo altid derfra kørt på en lang række floskler om det aggressive NATO, og hvad ved jeg, men en kendsgerning er det, at der hele tiden har været denne sikkerhedsgaranti, og denne sikkerhedsgaranti skal naturligvis udvides til de lande, der bliver nye medlemmer; ellers er der ingen idé i det hele. Det betyder naturligvis også, at dansk militær

kan blive indsat andre steder i Europa for at forsvare NATO; det er der ikke noget nyt i, og det er der nu heller ikke noget specielt krigerisk i.

Ingrid Rasmussen (S):

Gennem de seneste år er der sket en ændring af Europa, der må betegnes som en udvikling, som ingen for bare 7-8 år siden turde tro på ville ske i vort århundrede. Årene fra 1989 og frem til nu var revolutionært en ændring bl.a. i det sikkerhedspolitiske billede.

Den nye opgave har været og er at sikre og udvide den europæiske stabilitet til hele Europa. Den opgave har NATO's 16 medlemslande haft sin store andel i. NATO-alliancen har vist sin berettigelse både under kriser og ved fred. Sikkerheden for NATO-landene har været ens for alle, og stabiliteten i NATO-landene med garantier i alliancen har været til gavn for stabiliteten, ikke mindst i Europa.

Den anden forsvarsalliance var Warszawa-pagten. Den eksisterer ikke mere. Det europæiske kommunistiske system er ikkeeksisterende, noget nyt er i gang.

Det anerkender vi som demokrater med et flerpartisystem med frie valg, og det dukker glædeligvis op nu, at nye demokratier ser dagens lys, også geografisk tæt på os. Befolkninger, som tidligere havde vanskeligt ved at besøge os – og omvendt – er nu blevet vore nye nære naboer og venner. De ønsker tilknytning til os, til de vesteuropæiske lande, og vi vil gerne opfylde deres ønsker herom.

De nye demokratiske lande søger at få del i en europæisk udvikling, sikkerhed og stabilitet. De ønsker ikke at blive ladt tilbage i tomrummet mellem fortid og fremtid. Disse lande ønsker på sigt medlemskab af NATO. Landene presser selv på for at få en optagelse.

De ønsker at komme ud af tomrummet mellem fortiden og fremtiden. De vil selv være en del af nutiden og forme deres fremtid. Det mener Socialdemokratiet at vi kan og skal hjælpe dem med.

NATO kan noget og er sammen med CSCE de stærke organisationer med dialog og samarbejde. Dette opleves tydeligt med oprettelsen af Det Nordatlantiske Samarbejdsråd kaldet NACC. Det var her, starten på vigtige sikkerhedspolitiske samtaler blev ført ligesom i CSCE. Øst og Vest mødtes i dialog.

Når der så tales om en udvidelse af NATO, kan Socialdemokratiet med glæde støtte dette initiativ. Vi mener, at det er vigtigt, at samtaler-

ne bliver ført videre med konkret indhold, hvor der til stadighed tages hensyn til den samlede sikkerhedspolitiske udvikling i hele Europa, uden at der skabes nye skillelinjer.

NATO-topmødet i januar i år lagde ud med dette. Det næste og måske vigtigste element her var etableringen af Partnerskab for Fred. Her er samarbejdet med de central- og østeuropæiske lande en krumtap for at indgå aftaler om praktisk militært og politisk samarbejde med NATO-landene.

De enkelte partnerskabslande indgår aftalerne. Her har Danmark allerede indgået aftale med Polen, Estland, Letland, Litauen og Rusland. Disse kontakter, som landene her opnår med hinanden, giver de nye Partnerskab for Fred-lande vigtige samarbejds muligheder, det giver dem en ønsket tættere tilknytning til NATO, og dette kan med tiden føre til medlemskab.

NATO er en demokratisk organisation, hvor også USA og Canada har en central rolle. De europæiske NATO-landes og de oversøiske NATO-landes øvelser vil således med partnerskabslandene blive udvidet i den takt, det er muligt.

Dette i sig selv er et godt signal, noget, vi ikke tidligere troede muligt. De første øvelser i Østersøregionen har allerede fundet sted med blandt andet Danmark, Tyskland og Polen.

Så ungt et initiativ med en stabil udvikling er et stort skridt i den rigtige retning. Når de baltiske lande kan og vil deltage i Partnerskab for Fred, er det blandt andet vort ansvar som NATO-land at få dem med.

Den baltiske fredsbevarende bataljon og den danske koordinationsrolle har stor betydning for, at også de baltiske lande vil kunne komme med på lige fod med de central- og østeuropæiske lande.

Det er et mål for de baltiske lande at være med i Europa såvel sikkerhedspolitisk som i den politiske samarbejdsstruktur, vi ellers kender, og det er tillige et mål for de central- og østeuropæiske lande. Vi skal ikke skabe nye skillelinjer på kryds og tværs i Europa; det må være sådan, at den vestlige verden lægger en åben og positiv holdning til grund for lande, der ønsker samarbejde med os, også på det sikkerhedspolitiske område.

Naboer og venner rækker man hånden ud imod økonomisk, miljømæssigt, handelsmæssigt og sikkerhedspolitisk. Det er således også meget vigtigt, at CSCE styrkes i hele dette samarbejde. Jo flere steder dialogen føres, des mere demo-

krati kræves. Jo mere samhandel på markedsøkonomiske vilkår, des stærkere enkeltøkonomier. Jo mere respekt for naboens suverænitet og integritet, des mere respekt for egne muligheder og samarbejdsrelationer med andre lande.

Dette vil være en bærende nødvendighed i en bred europæisk sikkerhedsstruktur. Respekt for mennesker og menneskerettigheder ligger os danskere meget på sinde.

Det er derfor vigtigt, at den udvikling, der ligger i Partnerskab for Fred-initiativer, vil give mennesker og lande, der tidligere var naboer, vi ikke talte meget med, nye muligheder for dialog og samarbejde uden trusler fra omkringliggende lande.

Derfor er det også vigtigt, at NATO udvikler sit gode forhold til Rusland og de øvrige SNG-lande. På det sidste møde i North Atlantic Assembly var disse lande repræsenteret som observatører og associerede lande.

Dialogen og samarbejdet er godt i gang i den takt og det tempo, som hvert land selv ønsker det uden vetoret for noget NATO-land. Det, vi ønsker, er en sikker og stabil udvikling for Europa og vores naboer.

Jeg skal på vegne af Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Det Radikale Venstre og Centrum-Demokraterne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget opfordrer regeringen til

- at arbejde for, at en udvidelse af NATO kan ske inden for rammerne af en europæisk sikkerhedsordning, som sikrer stabiliteten i Europa,
- at arbejde for, at de baltiske lande sikres samme muligheder i forhold til NATO som landene i Central- og Østeuropa,
- at arbejde for en yderligere styrkelse af Partnerskab for Fred-initiativet, som er et trin på vejen mod NATO-medlemskab, og
- at arbejde for en styrkelse af CSCE på det sikkerhedspolitiske område.

Folketinget går herefter over til næste punkt på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 12).

Formanden:

Der er nu stillet følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg har et spørgsmål til forståelsen af dagsordenen, som kan have betydning for debatten.

Dagsordenen indeholder en formulering om, at de baltiske lande skal have samme muligheder i forhold til NATO som de østeuropæiske lande.

Dér vil jeg gerne spørge ordføreren for denne dagsorden, om det så indebærer, at hvis et eller flere af de østeuropæiske lande optages i NATO, så har Danmark dermed på forhånd forpligtet sig til at stille krav om, at de baltiske lande i samme ombæring optages i NATO.

Jeg ved ikke, om spørgsmålet er ganske klart formuleret, men i hvert fald er essensen: Skal de baltiske lande optages, hvis man nu fortsætter disse udvidelsesplaner, og skal de optages samtidig med f.eks. lande som Tjekkiet og Polen?

(Kort bemærkning).

Ingrid Rasmussen (S):

Sådan som jeg har opfattet spørgsmålet om samtidighed, vil jeg gerne sige, at det ligger der ikke noget i i dagsordensforslaget, men på samme vilkår som de øst- og mellemeuropæiske lande. Det er det, vi ønsker for de baltiske lande.

Jeg har den opfattelse, at de baltiske lande forholdsvis hurtigt i det associerede arbejde, der nu er i gang i NATO, vil søge om optagelse.

Men som udenrigsministeren nævnte, er der nogle forhold, der skal diskuteres igennem med hensyn til hvordan og hvornår, og det venter vi så på.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er til det svar, fru Ingrid Rasmussen nu kom med. Må jeg godt få det uddybet en anelse? Jeg vil gerne have at vide, om den danske regering vil arbejde for, at de baltiske lande bliver optaget lige så hurtigt som de andre – eventuelt, som det blev sagt, Polen og Tjekkiet.

Ingen kan forlange, at Danmark skal kræve det, eller at Danmark kan gennemføre det, for dér skal 16 lande være enige. Men vil Danmark arbejde for det? Jeg tror, det reelt var det, der var spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Ingrid Rasmussen (S):

Jeg vil gerne præcisere, for jeg har åbenbart misforstået indholdet i spørgsmålet.

Pind nr. 2 i dagsordenen siger, at vi vil opfordre regeringen til »at arbejde for, at de baltiske lande sikres samme muligheder i forhold til NATO som landene i Central- og Østeuropa.«

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må jo konstatere, at fru Ingrid Rasmussen har ganske svært ved at forklare, hvad der egentlig er indholdet i det dagsordensforslag, som er fremsat. Det behøver ikke at være fru Ingrid Rasmussens skyld; det kan skyldes, at der ikke er nogen klarhed.

Men dermed rejser sig jo også spørgsmålet, hvad der egentlig skulle være forskellen mellem Fremskridtspartiets dagsorden og så den, som – ja, fru Annette Just slår ud med armene, det kan jeg godt forstå, for det kan være ganske svært at se, hvad der egentlig skulle være forskellen på den dagsorden, som regeringen og Venstre og De Konservative står bag, og så den, som Fremskridtspartiet står bag.

Det var den bekymring, der lå bag mit spørgsmål. Og jeg må sige, at den bekymring ikke er blevet bortvejret. Det giver jo en ganske ubehagelig situation efter min opfattelse.

Knud Enggaard (V):

Først tak til udenrigsministeren for den meget grundige og lange besvarelse, men også tak til Fremskridtspartiet, som har rejst denne debat om NATO's muligheder for en udvidelse. Det er et aktuelt tidspunkt; vi ved, der skal holdes udenrigsministermøde den 1. december, og derfor synes jeg, det er en god lejlighed til, at vi her kan sende et budskab også til andre lande om, hvordan det danske Folketing ser på dette vigtige spørgsmål.

NATO-alliancen har det godt. Trods alle skeptikeres spådomme klarer den sig fint også nu, hvor den dipolare situation er afløst af en mere ubestemt risiko for konflikter og krige i vores verdensdel. Det er et resultat af, at det hurtigt og effektivt er lykkedes at omstille NATO til den ny situation. En ændret og slankere kommandostruktur er for længst på plads, og et nyt koncept for alliansens militære opbygning er under fuld realisering. Det indebærer som bekendt multinationale styrker, som kan rykke ud til mange forskellige opgaver. Danmark deltager som en selvfølge på alle niveauer.

NATO's åbning mod Øst over for de nye demokratier er et nødvendigt og velkomment initiativ først med NACC-arrangementet og nu se-

nest med Partnerskab for Fred. Tilblivelsen af det sidstnævnte kender vi jo alle. En debat om at udstrække NATO-medlemskabet til de lande i Centraleuropa, som står os nærmest kulturelt og historisk, rejste forhåbninger i flere lande om at komme ud af det sikkerhedspolitiske vakuum, som vi må konstatere stadig råder. Ikke mindst Polen havde vel konkret belæg for sin forventning, men blev så sorgeligt skuffet, og med Polen blev lande nordfor og sydfor også skuffet. Partnerskab for Fred blev udviklet, og der findes bestemte i disse aftaler en række bilaterale muligheder, som kan udvikle et tættere samarbejde mellem vore lande.

Det sker da også på det militære område, som har fået en legitimitet herigennem. Men der er ikke nogen tilstrækkelig løsning på det sikkerhedspolitiske tomrum i Europas hjerte. Som præsident Havel skrev i sin bekendte artikel den 19. oktober 1993 i bl.a. Politiken:

»NATO bør gradvis åbne sig for de nye demokratier i Europa, så man ikke blot tager højde for disse ansøgerlandes sikkerhedsbehov eller de geopolitiske hensyn, men tillige og frem for alt for de nye demokratiers vilje til at værne om frihed og lov og orden.«

Havel har andre stærke argumenter for, at Vesten nu ikke forspilder sin mulighed for at sikre de nye demokratier, mens det er muligt. Jeg har Havels artikel hængende på min opslagstavle som en bestandig påmindelse om, at tidligere historiske forløb i Centraleuropa aldrig må gentage sig. Jeg kan anbefale udenrigsministeren at få Havels artikel hængt op på sin opslagstavle og have den for øje, sådan at dette kan være et bestandigt krav til vores samvittighed i disse spørgsmål. Jeg synes, det siger noget alvorligt til os.

Det er bl.a. på denne baggrund, Venstre har ønsket, at Danmark løfter sin røst i NATO og klart er fremme i bestræbelserne for at betrygge ikke blot Visegradlandene, men også og ikke mindst de tre baltiske lande, som Danmark bør føle et særligt ansvar over for.

Vi bør også bruge vore muligheder for, at andre lande i regionen føler sig mere solidariske med de baltiske lande, end tilfældet er. Jamen, vil nogle sige, hvis nogle lande kvalificerer sig til gradvis at gå ind i NATO-samarbejdet og dermed øger deres sikkerhed, vil vi da ikke støde det store Rusland fra os?

Skal vi alene se det i dette perspektiv, sker der jo ikke så forfærdelig meget mere. Det vil være lige så vigtigt at sige, at en udvidelse af NATO

vil være en støtte til de positive kræfter i Rusland, som kæmper for demokratiet, og som indser, at NATO ikke er Ruslands fjende, men dets samarbejdspartner, og at Ruslands sande interesser vel er tjent med en sådan udvikling.

Når dette er sagt, skal det tilføjes, at NATO selvsagt ikke kan overføre det apparat med hensyn til kommandosystem, militær struktur osv., som er bygget op gennem mere end 40 år, til alle nye medlemslande. Det vil dog være muligt at indlede et samarbejde på nogle områder og derved begynde processen.

Når USA nu gentagne gange har bebudet, at NATO's udvidelse med nye medlemslande skal tages op på udenrigsministermødet den 1. december, er det vigtigt, at Danmark som sagt løfter sin røst, så der ikke er tvivl om, at vi støtter hensigten. Ministeren refererede sine forventninger til USA's intentioner og til en arbejdsplan, der går frem til næste sommer. Dette er ikke nogen lang frist. Det betyder, at det haster med at bearbejde konsekvenserne og de nærmere vilkår for en udvidelse af medlemskredsen.

Hvad mener udenrigsministeren selv om de kriterier for medlemskab, som han refererer USA for at opstille? Det første var, at det var demokratiske samfund, det andet, at man indførte markedsøkonomi, den tredje var, at man havde respekt for naboens suverænitet og integritet, og det fjerde, at man opfylder NATO's værdier og formål. Det var de fire kriterier, som udenrigsministeren selv refererede i sin tale.

Jeg vil gerne spørge regeringen: Er der noget i vejen med disse kriterier? Ville de ikke kunne accepteres? Jeg mener, at det er gode og fyldestgørende kriterier, og alene derved, at man opstiller disse kriterier, som vi her i dag diskuterer fuldt åbent, vil det så ikke i nogle af landene føre til en berettiget forventning om, at hvis man opfylder disse kriterier, så er vejen åben? Det er jo en af konsekvenserne af, at man i den kreds, ministeren skal deltage i den 1. december, tager hul på denne diskussion og opstiller kriterierne.

Og kan det ikke føre til en skuffelse, hvis der føjes en lang række andre mere uklare vilkår på listen af forudsætninger? Den alvorligste forudsætning, som jeg hørte i regeringens fremstilling, er den, at udvidelsen ikke må skabe nye skillelinjer i Europa. Det betyder vel på dansk, at vi ikke kan tilbyde enkelte af disse lande noget uden også at give Rusland mindst samme mulighed. Det betyder vel reelt en vetoret til Rusland, således som vi så det i forbindelse med Partnerskab for Fred, hvor Rusland betingede

sig en særstilling i kraft af sin størrelse og tradition, ikke i selve aftalen, men i et sidepapir, og sidepapirer har vel også gyldighed, navnlig når man har med stormagter at gøre.

Er der ikke en modsigelse imellem de to synspunkter, som ministeren fører frem, nemlig at der ikke må være skillelinjer og på den anden side, at Rusland ingen vetoret skal have? Jeg spørger, om det ikke er sådan, at der i virkeligheden er en modsætning imellem disse to gode synspunkter?

Der er derfor ikke noget mærkeligt i, at de nye demokratier i Centraleuropa, som er på vej til at blive et led i EU's næste udvidelse, også dermed ser frem til medlemskab af Vestunionen, der som bekendt skal udvikles til at være EU's forsvarspolitiske organisation.

Den særlige form for associeret stilling, som Visegradlandene og enkelte andre lande har fået, er jo i øvrigt et trin nærmere medlemskab end den observatørstatus, som et flertal her i Tinget stadig mener er godt nok for Danmark. Her er Fremskridtspartiet, to af regeringspartierne og venstrefløjens jo rørende enige, og det gør tilsyneladende ikke indtryk her, at NATO og Vestunionen ikke er modsætninger, men to nødvendige sider af den samme sag.

Endelig vedrørende det fremsatte dagsordensforslag, som Venstre er medforslagsstiller til sammen med Socialdemokratiet, Det Konservative Folkeparti, Det Radikale Venstre og CD: Det rører ikke ved alle de sider, som Venstre kan finde relevante for NATO's fremtid, men det understreger til gengæld en række centrale områder: vores interesse i en udvidelse med nye demokratiske lande og vores interesse i, at Baltikum får en ligelig behandling i forhold til andre lande i den kreds, som vi her taler om. Derfor tilstræber vi fortsat en bred enighed om NATO. Og vi er tilfredse med, at det er lykkedes at få en fælles dagsorden, hvor de partier, der i årenes løb i fællesskab har taget ansvar for denne vigtige side af dansk udenrigspolitik, stadig væk holder sammen.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

For god ordens skyld vil jeg til hr. Knud Enggaard blot sige, at udtrykket »at der ikke må komme nye skillelinjer i Europa« efter CD's opfattelse ikke kan udlægges som et ønske om, at Rusland skal have vetoret over for en ny udvidelse af NATO. Der er intet i den sætning, der fører i den retning.

Det, der ligger i sætningen, er, at i det omfang russerne føler, at en udvidelse af NATO kunne være en trussel mod dem, har vi en forpligtelse politisk og økonomisk til at hjælpe Rusland så meget, at de erkender vores venlige hensigter.

Det er altså en tosiddighed, nemlig den, at vi har et samarbejde med Rusland både via Øststøtte og via et politisk samarbejde – på den ene side for at vise de fredelige hensigter og på den anden side samtidig stå fast på, at vi ikke har noget imod en udvidelse af NATO. Derfor kan man altså rent faktisk godt gå ind for en udvidelse af NATO, samtidig med at man ikke ønsker nye skillelinjer i Europa, og det er dét, der er CD's holdning.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg vil sådan set også gerne i forlængelse af det, som hr. Peter Duetoft sagde, sige, at fra radikal side ønsker vi heller ikke at give nogen – heller ikke Rusland – nogen form for vetoret. Og når jeg selv vil bruge ordet skillelinje, så ligger der ikke en vetoret i det, for det mener jeg ikke man kan give noget land, det være sig nok så stort, når man skal have det europæiske sikkerhedssystem på plads.

Men jeg havde sådan set en anden kommentar og et spørgsmål til det, Venstres ordfører sagde. For jeg bed mærke i, at Venstres ordfører sagde, at han netop var bange for dette udtryk om skillelinjer osv., for der kunne heri ligge, at en kommende udvidelse ikke kunne ske, uden at man gav Rusland de samme betingelser. Det undrede mig, for hvis det faktisk er sådan, at Rusland opfylder betingelsen om demokrati, opfylder betingelsen om markedsøkonomi, opfylder betingelsen om at respektere naboers suverænitet og opfylder NATO's værdier og formål – de fire betingelser, som hr. Knud Enggaard selv refererede – mener Venstre så, at man skulle holde Rusland udenfor?

(Kort bemærkning).

Ingrid Rasmussen (S):

Jeg vil i lighed med de to tidligere ordførere svare på mit partis vegne.

Vi har heller ingen lyst til at sige, at der skal være et land, der har vetoret. Rusland skal ikke have vetoret i forhold til mindre lande, som følger sig i et tomrum.

Og med hensyn til skillelinjerne vil jeg være bekymret for, at hvis vi ikke inddrager hinanden i det sikkerhedspolitiske samarbejde også i

den takt, Rusland vil, så vil vi se nogle andre skillelinjer.

Vi har behov for at påpege på enhver led, at det sikkerhedspolitiske arbejde skal foregå, hvor dialogerne er, også med Rusland.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes egentlig godt, man kunne stille det kvalitetskrav til et forslag om motiveret dagsorden, at det var nogenlunde forståeligt, at det var nogenlunde til at læse, hvad konsekvensen af dagsordenen ville være, hvis den blev vedtaget.

Der må man jo konstatere, at rækkevidden for dansk udenrigspolitik af det dagsordensforslag, som det er lykkedes regeringspartierne at opnå enighed med Venstre og De Konservative om, er fuldstændig og aldeles uklar. Forslagsstillerne har åbenbart ikke kunnet blive enige om, hvad det handler om, før man har stillet det her i salen, og der gives helt forskellige forklaringer på, hvad indholdet i dagsordenen egentlig går ud på. Det må vi konstatere. Man kan naturligvis ikke tvinge andre partier til at bringe klarhed i deres synspunkter, men det er ikke særlig heldigt for debatten.

Jeg bliver så nødt til selv at forsøge at finde ud af, hvad dagsordenen kan føre til, og jeg må desværre sige, at som det ligger nu med de fuldstændig uklare meldinger, som regeringspartiernes ordførere har været heroppe og afgive, må det være hr. Knud Enggaards fortolkning, som er den gældende. Den er i det mindste klar. Den ligger på samme linje som Fremskridtspartiets dagsorden; den ville hr. Knud Enggaard formentlig i virkeligheden også selv have foretrukket. Der er intet i det, som er kommet fra de andre partiers ordførere, som tyder på, at hr. Knud Enggaards udlægning ikke er korrekt, og det er en udlægning, hvoraf det klart fremgår, at der ikke skal tages hensyn til Rusland. Vesten skal køre frem, ganske som vi selv har lyst til, og det må Rusland bare affinde sig med, for det er Vesten, der bestemmer her i verden. Det er sådan set dagsordenens indhold. Sådan må man i hvert fald fortolke det, når hr. Knud Enggaard lægger det frem, som han gør, og når de andre ordførere for dagsordenspartierne ikke er i stand til at forklare, hvori forskellen skulle bestå.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg lyttede med interesse til hr. Keld Albrecht-

sens semantiske udlægninger af, hvordan teksten skulle forstås, og hvad han havde lyttet sig til i debatten, og jeg var lidt overrasket over den tøven, som hr. Keld Albrechtsen lægger for dagen, den er ikke typisk, men jeg opfatter det, som om hr. Keld Albrechtsen leder efter et alibi for at stemme imod dagsordenen. Det synes jeg da er i orden; vi andre bliver ikke så overraskede, hvis hr. Keld Albrechtsen finder et sådant alibi.

(Kort bemærkning).

Knud Enggaard (V):

Det er altid en glæde at notere, at der er blevet lyttet til den tale, man har holdt, og at den har ledt til en videreudvikling af debatten. Det er også en glæde at notere sig, at de tre regeringspartier, der har udtalt sig om rækkevidden af dagsordenen, skulle være nået frem til en opfattelse, som svarer til teksten. Den er altid god at holde sig til. Jeg vil sige, at pind nr. 2 står, som den står, og den er for så vidt klar i sig selv.

Jeg blev spurgt direkte, om mit synspunkt om skillelinjer og vetoret skulle opfattes på den måde, at Rusland ikke ville være velkommen til, hvis det opfylder vilkårene, at træde ind i et sådant samarbejde. Det skal der ikke ligge i mine udtalelser – tværtimod. Altså det er jo det håb, vi alle lever med, at de gode demokratiske kræfter i Rusland er dem, der fører vejen frem og leder til, at vi får en varig og bred løsning af sikkerhedsproblemerne. Men det er den anden vinkel på det, at Rusland ikke skal være i stand til blot i den ene eller anden hensigt at stille sig i vejen for, at nogle andre lande kan få forbedret deres sikkerhed. Og der er stadig væk et vigtigt demokratisk perspektiv i dette.

Jeg er altid rørt, når jeg bliver rost af Enhedslisten. Så bliver man bekymret. I dette her tilfælde tror jeg ved nærmere eftertanke, at der ingen grund er til bekymring.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil gerne bede om en enkelt kommentar til hr. Keld Albrechtsen, der siger noget, som vel nok i virkeligheden viser den grundlæggende forskel i den opfattelse, af NATO, som Enhedslisten og f.eks. CD har.

Hr. Keld Albrechtsen brugte udtrykket: Vesten kan så bare køre frem. Det er jo ikke det, der er tale om. Der er tale om, at en række suveræne stater fra det tidligere Sovjetunionen og fra det tidligere socialistiske Østeuropa overvejer at an-

søge om medlemskab af NATO – altså deres initiativ. Til den melding siger vi, at det ser vi gerne, samtidig med at vi understreger, at det ikke må skabe en skillelinje i Rusland, så Rusland føler sig isoleret og føler sig sat udenfor og føler sig truet, hvilket vi så ønsker at modvirke via det økonomiske og politiske samarbejde mellem Vesten og Rusland, som er ved at blive bygget op. Det er det, der ligger i det, ikke noget med, at Vesten bruger bulldozermetoder og kører frem, og hvad ved jeg. Der er tale om, at der er lande, der ønsker at blive medlemmer af NATO, og det ønsker vi at de bliver, og der er så sat nogle regler op for, hvordan den danske regering skal agere dér.

Bla. ligger der også i det, at Rusland ikke har vetoretten. Det ved jeg ikke om hr. Keld Albrechtsen faktisk mener de skal have. Det kan jo også godt være reminiscenser fra den tid, da Rusland havde vetoret over for, hvad man gjorde i Østeuropa og i de baltiske lande, men sådan er verden altså ikke længere.

Så har jeg også lyst til at sige, at nu er jeg blevet skoset nogle gange for, at der ikke skulle være nogen forskel på Fremskridtspartiets dagsorden og så den dagsorden, som de øvrige partier, altså regeringen og V og K, heldigvis har fundet sammen om. Jo, der er en væsentlig forskel, der skurrer i mine ører, og det er, at Fremskridtspartiets dagsorden starter med en konstatering af, at man ønsker en hurtig udvidelse af NATO. Den garanti er der vel strengt taget ingen der kan give, at det skal være hurtigt, for det kræver nemlig to ting. Det kræver for det første, at de pågældende lande selv er rede til medlemskabet, og for det andet at NATO-landene indbyrdes er enige om at give dem den sikkerhedsgaranti, der er fundamentet for hele NATO-samarbejdet.

Det ville da være glædeligt, hvis det kunne gøres hurtigt. Men man kan ikke stille sig op i Folketinget en torsdag eftermiddag og sige, at det skal være hurtigt, vel vidende at der er mange problemer. Det skal jo ikke være nogen hemmelighed for nogen, at også blandt NATO-landene er der uenighed om, hvorvidt det skal ske på den ene eller den anden måde. Det ville være lige stærkt nok at vedtage en bemærkning om en hurtig udvidelse, når man kender de praktiske problemer. Det er derfor, vi ikke vil kunne støtte Fremskridtspartiets dagsorden, for den lover noget, man ikke kan holde.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

SF er formentlig af historiske grunde fri for en vurdering, der går ud på, at vi er bundet af det tidligere Østeuropa. Derfor kan vi måske nærme os nogle mere analytiske spørgsmål, og det er derfor, jeg tager ordet for en kort bemærkning.

Der er mange tendenser i det nuværende Rusland. Der er nogle demokratiske tendenser; der er i virkeligheden tale om en meget broget fløk, som vist stort set kun er enige om, at de vil demokratiet, men i øvrigt er meget uenige. Så er der en ultrahøjrenationalistisk bølge med Sjirinovskij som leder. Det analytiske spørgsmål, som de, som har så travlt med at udvide NATO, kunne stille sig selv i dag, er, hvilke af de to tendenser man kommer til at fremme i Sovjet, hvor der som sagt skal være valg i 1996, hvis man forcerer en udvidelse af NATO igennem.

Er det så svært at svare på? Og er det et bidrag til europæisk sikkerhedspolitik at sikre, at de nationalistiske, ultrahøjrekonservative kræfter vinder valget i 1996?

Det er den sikre virkning af at gå ud og udvide NATO nu uden at have gennemtænkt forløbet.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg forstår, at det eneste, hr. Peter Duetoft har imod den dagsorden, som jeg har foreslået, er, at der står, at man pålægger regeringen at arbejde for en hurtig udvidelse af NATO. Hvis vi nu havde skrevet hurtigst muligt, var det måske lidt mere spiseligt for Centrum-Demokraterne. Jeg ved det ikke, men jeg vil måske gerne have en definition af, hvad CD mener er hurtigt, for jeg har ikke skrevet noget tidspunkt eller nogen dato. Men når der står en hurtig udvidelse, er det selvfølgelig sådan at forstå, at når landene kan opfylde de krav, der er, skal de hurtigst muligt have mulighed for at være med, og dér kan jeg altså reelt ikke se den store forskel på det, som er foreslået af regeringspartierne sammen med Venstre og De Konservative, og så det, som vi har foreslået.

Men det kan være, at CD ville støtte vores forslag, hvis vi nu skrev hurtigst muligt i stedet for?

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF):

Allerførst vil jeg gerne på den konservative folketingsgruppes vegne sige til lykke til Frem-

skridtspartiet med, at Fremskridtspartiet nu i sit engagement omkring udenrigs- og sikkerhedspolitikken bevæger sig ind i det nye Folketing med en forespørgsel af den karakter, som tilfældet er i dag. Vi er tilfredse med, at Fremskridtspartiet lægger op til en seriøs debat om tingene, og det er jo også set lidt i lyset af fru Annette Justs sidste bemærkninger til hr. Peter Duetoft om, at der ikke var så stor forskel på dagsordenerne, når det kommer til stykket.

Så skal jeg i al venskabelighed blot opfordre Fremskridtspartiet til i konsekvens heraf at støtte det forslag om motiveret dagsorden, som regeringspartierne, Venstre og Det Konservative Folkeparti har stillet i dag. Det ville give en god virkning, også for fremtidige politiske temaer.

Winston Churchill – jeg var lige ved at sige en anden konservativ – sagde efter anden verdenskrig, at det drejede sig om at vise, og jeg citerer: »I krig beslutsomhed, i nederlaget trods, i sejren storsind og i freden god vilje.«

Det bør og skal være udgangspunktet for NATO, hver gang vi står over for nye udfordringer, hvad enten det er som underentreprenør i Bihac, eller at alle de østeuropæiske lande står i kø for at blive en del af NATO.

Den gode vilje så vi med udformningen af Partnerskab for Fred. Det store spørgsmål i mange lande og i partnerskabslandene er så, hvornår en videre udvidelse af NATO kan ske. Og vi kan jo lige så godt åbent tale om, at der er et hensyn at tage. Der er et hensyn at tage til Rusland, ingen tvivl om det. Men det skal ske på en måde, så respekten for de østeuropæiske landes naturlige krav om en fremtidig sikkerhedsgaranti ikke automatisk trædes under fode af totalitære, nationalistiske kræfter i selvsamme Rusland.

I Det Konservative Folkeparti mener vi, at Partnerskab for Fred kun skal være en mellemstation. Målet er, at Partnerskab for Fred er et skridt på vejen til, at de østeuropæiske lande skal være fuldgyltige medlemmer af NATO – præcis den holdning, som også afspejles i dagsordensforslaget. Danmark og de øvrige NATO-lande skal sammen støtte og underbygge de østeuropæiske landes arbejde med etablering af demokratiske institutioner, fri markedsøkonomi og civil kontrol med militær og retsvæsen. Vi bør i den forbindelse arbejde for, at der bliver etableret en række kriterier, mere specifikke kriterier, for, hvornår en endelig optagelse med rette kunne finde sted. Jeg vil godt bede ministeren – også i forlængelse af ministerens be-

mærkninger om det amerikanske udspil, da jeg mener, det ville være godt for debatten – om vi kunne få ministerens umiddelbare vurdering af den slags kriterier.

En kommende optagelse af nye medlemslande skal ske i et tempo og på en måde, så der ikke inden for de enkelte landegrupper vil blive gjort forskel. Det vil tage luft ud af eventuelt konfliktstof, der kan indebære fare for nye regionale konflikter i disse områder. Partnerskab for Fred-aftalen har allerede medvirket til at stabilisere NATO-landenes nærområder med mange gode og positive virkninger. Sådan skal det fortsætte. For Det Konservative Folkeparti er det uhyre vigtigt, at det fremtidige samarbejde i vor del af Europa ikke på noget punkt svækker ryggraden i NATO's nuværende sikkerhedsgaranti, som bl.a. Danmark nyder godt af, og som vi har nydt godt af i så mange år.

Når vi tænker på indbyrdes stridigheder, må vi også erkende, at disse stridigheder jo kan – det har historien vist – inddæmnes, som vi f.eks. så det med Grækenland og Tyrkiet, der blev optaget i 1952. Deres dialog i 42 år er jo sød musik i forhold til kanontordenen i Bosnien-Hercegovina.

I Det Konservative Folkeparti har vi noteret os, at den tyske forbundskansler Kohl i sin åbningstale i går sagde, at optagelsen af østeuropæiske lande i NATO og EU bør ske samtidig og fremskyndes.

Udvidelsen af NATO og De Europæiske Fællesskaber står i en tæt indre sammenhæng også tidsmæssigt, og det synspunkt, som der blev givet udtryk for, og som mange lande i øvrigt også har givet udtryk for, er den konservative folketingsgruppe enig i.

Villy Søvnal (SF):

Efter afslutningen af Anden Verdenskrig står vi med en ny verdensorden; den gamle verdensorden mellem USA og Sovjet er gået i opløsning. Den atomare supermagtskonflikt mellem USA og Sovjet er ganske vist fjernet, men den er blevet erstattet af andre konflikter i Europa, som bl.a. har baggrund i nationalisme og i økonomisk tilbagestående. Demokratiseringsprocessen i Østeuropa har været positiv, men den er samtidig ledsaget af en liberalistisk markedsøkonomi, der har skabt kaos og store sociale spændinger.

Tragedien i Eksjugoslavien er udtryk for en udvikling, hvor økonomiske problemer og en ekstrem nationalisme eksploderer i en ondartet

blanding. Situationen er yderligere forværret af en uigennemtænkt politik fra Vesten. Ikke mindst bidrog den alt for hurtige anerkendelsespolitik til en destabilisering, hvor der ikke var taget højde for de meget komplekse mindretalsproblemer. Og mindretallenes rettigheder blev ikke sikret. Desuden har de mange trusler om militært indgreb givet de stridende parter et håb om en militærløsning, der igen har vanskeliggjort at få dem til forhandlingsbordet, som jo er den eneste realistiske løsning på konflikten. Jeg nævner disse kendsgerninger fra Eksjugoslavien for at minde om, hvor katastrofalt det kan udvikle sig, hvis man på grund af uforstand og manglende tilbundsgående analyse griber ind i et meget komplekst problem uden på forhånd at have begrebet kompleksiteten, uden på forhånd at have fastsat endemålet og uden på forhånd at have overvejet: Hvad er de svære stationer undervejs?

Jeg vil godt drage en parallel til den diskussion om en udvidelse af NATO, som vi på Fremskridtspartiets foranledning har i dag. Det sikre resultat af en hurtig udvidelse af NATO er en styrkelse af de ultrahøjrenationale kræfter i Rusland. Vi tager diskussionen i dag i en situation, hvor mange små bål ulmer i den tidligere Østblok på grund af sammenblandingen af en kolossal social nedtur og en ekstrem nationalisme. Umiddelbart ser det alvorligst ud i Rusland, hvor nationalisten Sjirinovskij ved parlamentsvalget i december 1993 fik overraskende mange stemmer. Det er et år siden. Sjirinovskijs politik er rendyrket imperialistisk, og den har klart fascistiske undertoner. Sjirinovskijs gennembrud har i høj grad sammenhæng med den katastrofale udvikling. Det er en konsekvens af den økonomiske liberalisering.

Det var derfor også katastrofalt, at Vestens reaktion på Sjirinovskijs valgsejr var en fortsættelse og styrkelse af støtten til den bevidstløse liberalisering i stedet for at stille krav og yde hjælp til økonomisk udvikling og til social udvikling til gavn for den brede befolkning.

Det positive, der er sket, er, at det er lykkedes at komme så langt i samarbejdet med Rusland og de europæiske lande, som vi er. Det skal vi faktisk passe på ikke at slå i stykker. Det er vores fælles pligt at overveje disse forhold som baggrund for at handle i den ny europæiske sikkerhedspolitiske situation. Efter sammenbruddet af Warszawapagten er der skabt en radikal ny sikkerhedspolitisk situation i Europa. Det betyder, at det er svært at se behovet for NATO, li-

gesom tanken om en styrkelse af WEU er udtryk for bloktankegang fra den kolde krigs tid. ISF ønsker vi ikke et forsvar i EU og som bekendt heller ikke, at Danmark skal være med i WEU. Hvis blokpolitikken føres ud i livet, medfører det uundgåeligt en ny forstærket oprustning og en ny markeret grøftegravning i Europa. Det vil i sig selv skabe nye spændinger i Europa. En udvidelse af NATO vil være endnu værre og blokere for et kollektivt sikkerhedssystem.

Vi ønsker NATO afviklet og satser på et aleuropæisk kollektivt sikkerhedssystem. Et sådant kan tage udgangspunkt i CSCE-samarbejdet, som må styrkes og effektiviseres.

Det følger af de indledende bemærkninger, at de nye sikkerhedsproblemer efter SF's opfattelse i langt højere grad skal imødegås med økonomisk sikkerhedspolitik, hvor ressourcerne bruges til at genopbygge Østeuropa økonomisk, socialt og miljømæssigt. Den østeuropæiske kollaps er i dag den største sikkerhedsrisiko i Europa. Det er her, kræfterne skal bruges. I en situation, hvor de to tidligere militærpagter begge har udspillet deres rolle, skal kræfterne desuden bruges til at opbygge et nyt fælles sikkerhedssystem.

Det ville i den situation være at lege med ilden at støtte Fremskridtspartiets forslag om at optage de baltiske lande og eventuelt andre østeuropæiske lande i en forceret udvikling. Det ville ikke gavne visionen om et samlet Europa. Det ville som beskrevet i New York Herald Tribune den 7. november 1994 kunne fremprovokere en endnu stærkere højrebølge i Sovjet, og det at lade nogle af landene komme ind i NATO, mens andre lades udenfor, vil trække en ny demarkationslinje mellem Øst og Vest.

Hvis man er i tvivl om, hvad reformkræfterne siger i Sovjet, kan jeg citere Kozyrev, den russiske udenrigsminister, som siger det på denne måde, og det er fra New York Herald Tribune den 10. november 1994: »Det ville alvorligt destabilisere situationen i Europa.«

Jeg skal opsummere: Den nye sikkerhedspolitiske situation i Europa løses ikke ved at flytte demarkationslinjen, tværtimod. Det skaber yderligere destabilisering. Det nye europæiske sikkerhedskoncept skal udbygges med CSCE-samarbejdet. Det skal udbygges, og så skal der ske en nedbrydning af den sidste af de to store militærblokke, NATO. De frigivne midler skal bruges til en hurtig økonomisk social og miljømæssig genopbygning af det tidligere Østeuropa. Det vil også sikkerhedspolitisk være den bedste investering, vi kan foretage.

Jeg skal slutte af med at sige lidt om dagsordenerne. Vi stemmer imod Fremskridtspartiets dagsorden. Vi mener, det vil være en katastrofe, hvis den blev vedtaget. Jeg synes, der er en forskel på Fremskridtspartiets og regeringens og Venstres og De Konservatives dagsordensforslag. Det sidstnævnte er mindre udfordrende, men det er klart, at da vi har som mål at afvikle NATO, kan vi i sagens natur ikke stemme for en dagsorden, der vil udvide NATO, hvorimod den sidste pind i dagsordensforslaget er meget fornuftig – den med styrkelsen af CSCE.

Jeg skal derfor på vegne af SF stille følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget opfordrer regeringen til

- aktivt at arbejde for at styrke og effektivisere CSCE som forum for et nyt kollektivt sikkerhedssystem i Europa – målet er en afvikling af NATO som den sidste militære magtblok – og
- aktivt at arbejde for, at den sikkerhedspolitiske hovedvægt lægges på en social, økonomisk og miljømæssig udvikling af det tidligere Østeuropa,

går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 13).

Formanden:

Der er nu stillet følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil vende tilbage til diskussionen omkring Rusland i mit ordførerindlæg, så det skal jeg ikke kommentere i dennerunde.

Når jeg har bedt om en kort bemærkning, er det alene for at anfægte SF's myte om, at der skulle være modstrid imellem en bevarelse af NATO og en udvidelse af NATO og så det, at man politisk, socialt og økonomisk vil samarbejde med Rusland og hjælpe reformkræfterne i Rusland. Der er efter CD's opfattelse ingen modstrid mellem de to ting; man kan godt gøre begge dele på én gang, og det er det, vi lægger op til at man gør.

(Kort bemærkning).

Ingrid Rasmussen (S):

Jeg har et par spørgsmål til hr. Villy Søvnald.

Kan hr. Villy Søvndal være enig med mig i, at det bedste værn mod nationalistiske tilbøjeligheder er en øget internationalisering, hvor det overhovedet er muligt?

Derefter vil jeg gerne spørge, om SF mener, at afviklingen af NATO – som jeg kan forstå er SF's synspunkt i dag – nu, hvor visse af de tidligere østeuropæiske lande ønsker medlemskab, vil give Europa en bedre og mere stabil udvikling end den, vi er i gang med at udvide NATO hen imod.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg bed mærke i en enkelt ting, som hr. Villy Søvndal sagde i sin ordførertale, og det var, at en udvidelse af NATO-kredsen ville blokere for et kollektivt sikkerhedssystem i Europa. Det forekommer mig at være en udtalelse, som i meget høj grad bygger på en lidt fastlåst historisk opfattelse, og jeg skal ikke på nogen måde – det ligger vist i sagens natur – bebrejde SF deres holdning til NATO, men jeg vil dog alligevel gerne minde hr. Villy Søvndal om, hvad der er sket. NATO har faktisk allerede i 1991 taget initiativ til at bringe de gamle Warszawapagtlande ind i en dialog om sikkerhedssystemet i Europa i det, der hedder NACC. NATO har på det seneste været med til at oprette partnerskabsaftaler, herunder en partnerskabsaftale med Rusland. Den proces er efter min mening udpræget noget, der fremmer kollektiv sikkerhed i Europa og er med til at trække i den rigtige retning, og derfor forstår jeg ikke, hvis man fra SF's side på forhånd udelukker, at NATO kan spille en rolle i en sådan proces, herunder gennem en veltillægt udvidelse, som også indebærer muligheden for medlemskab for Rusland, sådan som vi jo hørte Venstres ordfører sige før også var en af de muligheder, der kunne foreligge.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Til hr. Peter Duetoft: Jeg synes, man skal være meget opmærksom på i denne debat, hvad reformkræfterne i Sovjet selv siger, bl.a. udenrigsministeren, og han udtalte til New York Herald Tribune i starten af november, den 8. november tror jeg det var, at det set ud fra et russisk synspunkt ville være med til at destabilisere situationen i Europa, hvis man udvider NATO. Det er de russiske reformkræfters standpunkt i debatten. Vi kan da afprøve det yderligere i den proces, der kommer, men det er givetvis de rus-

siske reformkræfters bøn til os at lade være med at gøre det her og nu.

Fru Ingrid Rasmussen spurgte, om det ikke er rigtigt, at det bedste værn er en øget internationalisering. Jeg tror ikke, det er det i disse år; jeg tror, at det bedste værn for Rusland i øjeblikket er at sikre en markant og meget hurtig udvikling på det økonomiske område, på det sociale område, på det miljømæssige område. Det sker selvfølgelig ved et internationalt samarbejde, det er klart, og det er klart, at vi også skal yde vores, men det skal ikke blive et militært samarbejde; det er ikke den form for internationalisering, der løser de påtrængende problemer, der er ved at splitte Rusland i flere dele i øjeblikket. Så mit svar er, at det ikke er nationalisering, der er pointen, det er social, det er økonomisk, det er miljømæssig udvikling.

Jeg skal svare hr. Jørgen Estrup kort. Det, der bekymrer SF i den proces, vi bevæger os ind i, er, at vi kommer til at blokere og til at binde hele den europæiske energi på flytning af demarkationslinjen, der selv ved endemålet formentlig ikke vil indeholde et sammenhængende sikkerhedssystem i Europa, i stedet for nu, hvor vi har chancen, at prøve at arbejde på at få et aleuropæisk sikkerhedssystem. Det er det, der er vores mål. Det er det, der er vores frygt. Det er derfor, vi synes, man skal lade være med at bruge energien forkert i denne periode.

Jeg vil gerne derudover svare på hr. Jørgen Estrups spørgsmål. Det er klart, at vi foretrækker et forum som CSCE af to grunde: Dels fordi det favner bredere i forhold til antallet af lande, der er med, dels fordi det favner bredere i det koncept, der ligger i den sikkerhedspolitiske tankegang, der er langt bredere end NATO's snævre, militære tankegang.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Nu er der jo så mange forskellige signaler fra Rusland. Mig bekendt havde præsident Jeltsin og regeringen nogle andre meldinger før sidste parlamentsvalg. Så skete der jo altså nogle ulykker ved det valg, kan man nok sige, ved nationalisternes fremgang, og det fik så meldingerne fra Moskva til at skifte noget.

Men jeg husker da også, at præsident Jeltsin faktisk har sagt, at han ikke havde nogen problemer med, at en række af de centraleuropæiske lande skulle være medlem af NATO. Derfor synes jeg nok, vi skal passe på med alene at lytte til sidste nye udtalelse i avisen.

Jeg vil gerne derudover sige til hr. Villy Søvndal – men jeg vender tilbage til det i min ordførertale – at det vel også ligger os lidt på sinde, hvad kræfterne i de befriede lande mener. Altså, det er vel ikke helt ligegyldigt, at de baltiske lande beder om den sikkerhedsgaranti. Det er vel heller ikke helt ligegyldigt, at en række af de central- og østeuropæiske lande beder om den sikkerhedsgaranti.

Det skal så gøres på en fornuftig måde, men at binde det op på en avisudtalelse fra den russiske regering alene uden at se, hvad der bliver sagt andre steder fra, synes jeg turde være en lidt ensidig analyse at træffe beslutninger på i det danske Folketing.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Blot et par kommentarer til det, hr. Villy Søvndal sagde om NATO's militære rolle.

Jeg synes, det er vigtigt at understrege, at NATO allerede i 1990 – altså umiddelbart efter skiftet i Europa – med sin London-deklaration lagde helt afgørende vægt på den politiske rolle. Det er det, som gør, at NATO i dag spiller en rolle i det kollektive sikkerhedsarbejde i Europa.

Hvis NATO havde fastholdt den overvejende rolle som en militær forsvarsorganisation, som kun sekundært interesserede sig for de politiske strukturer i Europa, ville jeg have været enig med hr. Villy Søvndal.

Men det har NATO ikke gjort, og derfor synes jeg, det er vigtigt, at ingen af os bliver hængende i det, vi sagde for 10 år siden, hvor verden så ganske anderledes ud. Dertil føjes så, at det jo ikke er sådan, at NATO og CSCE er alternativer – NATO og CSCE supplerer hinanden.

Der er brug for begge organisationer, men CSCE ville aldrig i den verden, vi har i øjeblikket, kunne varetage det behov, som alle lande har for sikkerhed. Det har NATO en rolle til og mulighed for, og den mulighed synes jeg man skal støtte, så længe NATO faktisk arbejder for et kollektivt sikkerhedssystem. Det har NATO udtrykkeligt sagt, at de gjorde, allerede med London-deklarationen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg er meget enig med hr. Peter Duetoft i, at man selvfølgelig ikke skal orientere sig alene efter en enkelt avisartikel, men det er jo ikke en helt tilfældig; det er faktisk den russiske udenrigsminister.

Men jeg synes også, det fremgik af min tale, at vores egen analyse af en situation, hvor vi har muligheden for at skabe et helt, europæisk rum, tilsiger os, at vi skal lade være med at bygge videre på dele af den gamle struktur.

Som en sidste bemærkning vil jeg gerne sige til hr. Jørgen Estrup, at vi jo engang havde det tilfælles, De Radikale og SF – og har det formentlig også endnu – ønsket om en militær slankning af NATO.

Min pointe var, at vi havde et forum, der var stærkere i forhold til en helt europæisk ordening, nemlig et CSCE, som er bredere sammensat, som ud over det militære koncept har et langt bredere sikkerhedskoncept, kan deltage i lokale konfliktløsninger, osv.

Men jeg formoder, at hr. Jørgen Estrup – og det kan hr. Jørgen Estrup vel svare på senere – stadig er enig i den fælles interesse i at slanke NATO nu, hvor den europæiske sikkerhedssituation er forandret fundamentalt.

Mogens Christensen (FP):

Jeg vil gerne begynde med at takke udenrigsministeren for den gode redegørelse, der kom.

Fremskridtspartiet mener, det nu er rigtigt at få en debat om, hvilke planer der er for udvidelse af NATO.

Fremskridtspartiet tillægger jo NATO stor tillid som garant for Danmarks sikkerhed og for friheden – også freden og friheden for de øvrige lande i Europa som medlemmer af NATO.

Da den kolde krig mellem Øst og Vest er ophørt, Berlinmuren faldet, Warszawa-pagten gået i opløsning, kunne vi måske tro, at alle problemer var løst, men nej. Udviklingen i det tidligere Jugoslavien har vist, at med friheden kan der også opstå konflikter – konflikter, som de omkringliggende lande må forholde sig til. I det tidligere Sovjetunionen lurer konflikterne mange steder lige under overfladen.

Derfor er det i dansk sikkerhedsinteresse, at vi nu får de lande, som er placeret op til Østersøen, optaget som medlem af NATO netop for at fremme sikkerheden omkring Østersøen.

Fremskridtspartiet mener, det i første omgang drejer sig om de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen. Lande, som skal optages, skal selvfølgelig vise vilje til at opfylde de krav, som kan forventes af et NATO-medlemsland, f.eks. at opbygge et forsvar til at forsvare egne landegrænser.

Vi mener, de baltiske lande er godt i gang; bl.a. har Litauen haft officerer og befalings-

mænd, hjemmeværnsfolk til uddannelse i Danmark, og Danmark har dermed været med til at yde en indsats med henblik på at lære, hvordan vi i Danmark med moderne pædagogiske principper uddanner vore soldater. De har altså ydet en indsats.

På samme måde kommer der også i 1995 soldater fra Letland til uddannelse.

Vi forstår på hr. Knud Enggaard, at når man lever op til de krav, der har været stillet til udvidelse af NATO, skal man også kunne optages som NATO-medlemsland. Det mener vi i Fremskridtspartiet også, og derfor mener vi også nu, at tiden er inde til at optage de tre baltiske lande. De har vist, at de vil leve op til de krav, der bliver stillet. Historisk set har de baltiske lande stor tilknytning til Danmark.

Når en udvidelse af NATO har været omtalt, har der været nævnt noget om skillelinjer. Det er klart, at hver gang man udvider med et nyt land, vil der opstå nogle andre skillelinjer. Vi mener i Fremskridtspartiet, at de skillelinjer naturligvis skal nedbrydes, efterhånden som nye lande søger om optagelse.

Fremskridtspartiet er derfor meget indstillet på, at vi nu får mulighed for at optage de baltiske lande, og derfor har vi i dag rejst denne forespørgselsdebat.

Jørgen Estrup (RV):

Debatten i dag er jo udtryk for, at vi har et Europa, der i allerhøjeste grad er under forandring, og på den baggrund synes jeg, at debatten er velbegrunder. Fremskridtspartiet skal bestemt ikke have utak for at rejse den. Jeg kan måske være lidt mere i tvivl om, hvorvidt motiverne er helt så prisværdige, det synes jeg at indledningen af debatten gav anledning til.

Men det er ikke afgørende; det er det, at vi får mulighed for i Folketinget at debattere noget, som bør være centralt i det danske folkestyre.

Også for NATO var 1989 jo det, man kan kalde et sikkerhedspolitisk år 0. Tingene ændrede sig, i og med at muren faldt og Warszawa-pagten blev ophævet. Dermed fik NATO en totalt ny rolle. Den rolle blev understreget med NATO's Londonerklæring fra sommeren 1990, hvor man skriver: NATO må blive en institution, hvor europæerne, canadierne og amerikanerne arbejder sammen ikke kun om det fælles forsvar, men om at opbygge et nyt fællesskab med alle nationer i Europa. Dermed har man klart dels understreget, at det politiske år en hovedopgave for NATO, dels at et kollektivt sikkerhedssystem er et mål.

Det er en opgave, som vi fra radikal side kun kan hilse velkommen. Det er også den måde, vi opfatter indsatsen bør gøres i Europa på, og det er også derfor, vi i allerhøjeste grad støtter NATO i dette arbejde.

Året efter kom etableringen af Det Nordatlantiske Samarbejdsråd, NACC, i Rom, og man frembragte dermed den åbning mod Øst, som er aldeles afgørende for at skabe et sådant nyt sikkerhedssystem. Vi kender alle sammen den succes, som dette samarbejde har haft, den øgede forståelse, det har skabt, og den tillid, der er en følge af det.

En ny opgave for NATO kom året efter, da man erklærede, at man var villig til at arbejde som operatør for FN i forbindelse med fredsbevarende styrker, altså at man ville arbejde med et mandat for FN, hvilket jo i øvrigt er i fuldstændig overensstemmelse med NATO-pagten, som også understreger, at man respekterer og anerkender, at de ting, som gælder for FN-pagten, også bør gælde for NATO-landene.

Det kollektive sikkerhedssystem er jo derudover suppleret og videreudviklet gennem formaliseringen af CSCE. CSCE's charter fra Paris rummer jo den formulering, at vi skal have en kollektiv sikkerhed i Europa, med formuleringen: »Sikkerhed er udelelig, og hver enkelt deltagende stats sikkerhed er uadskilleligt knyttet til de øvrige staters sikkerhed.«

Jeg tror, det er vigtigt at se NATO's rolle og CSCE's rolle som noget, der supplerer hinanden, og ikke som konkurrerende foretagender. CSCE har en organisation, som lægger vægt ikke blot på menneskerettighederne og på markedsøkonomien, men også på nedrustningen og dermed også på den del af sikkerheden, som interesserer NATO umiddelbart.

Der er kommet Stabilitetspagten til, som er EU's særlige initiativ, og på det seneste her i foråret i forbindelse med NATO-topmødet fik vi også de såkaldte partnerskabsaftaler. Disse sidste er jo den mest tydelige indsats i forsøget på at skabe et kollektivt sikkerhedssystem. Der er lavet en lang række partnerskabsaftaler, herunder altså også en partnerskabsaftale med Rusland, hvormed man har sikret sig, at det tillidskabende arbejde, som allerede er startet under Det Nordatlantiske Samarbejdsråd, nu i praksis kan føres videre.

Det, man kan sige, er, at der er tale om en meget gradvis suverænitetstafgivelse; man kan faktisk sige, at der er tale om en suverænitetstafgivelse både med seler og livrem, og det gør lande naturligvis i en verden, der ikke er sikker.

Den sum af institutioner, hvoraf NATO, Det Nordatlantiske Samarbejdsråd og CSCE er nogle af de væsentligste, er naturligvis svær umiddelbart at få en klar struktur på, men de spiller alle sammen i fællesskab en rolle i forsøget på at lave kollektiv sikkerhed. De er, hvad jeg vil kalde et kreativt kaos.

Den vision, som man bør have, og som jeg føler på denne debat at en stor del af Folketinget har, er en vision om kollektiv sikkerhed i Europa. Men vi skal heller ikke være blinde for, at fejltrin kan føre til noget, der i allerhøjeste grad er et skræmmebillede.

Det, som i mine øjne er den værst tænkelige mulighed, er den situation, hvor vi får tredelt den verden, der ligger os nærmest, hvor vi får et centrum i Moskva, et centrum i Bruxelles og et centrum i Washington, som ikke arbejder sammen, og med skillelinjer, jerntæpper, eller hvad man vil kalde det, ned igennem Østeuropa og ned igennem Atlanten. Så har vi fået skabt et system, som virkelig vil skabe problemer af uøret rækkevidde.

Derfor er det vigtigt, at den udvidelse, som vi taler om her i dag, bliver en proces og ikke en snuptagsløsning. Snuptagsløsninger har det med at skabe nye skillelinjer, med at bygge jerntæpper op, og et af de jerntæpper, vi kunne risikere at få bygget op, ville måske indeholde de baltiske lande på den forkerte side.

Derudover skal vi naturligvis kræve af nye lande, at de skal leve op til NATO's formål, sådan som vi har snakket om det tidligere, og den udvidelse, der tales om, skal være åben for alle lande, sådan som der åbenbart også er enighed om her i salen, altså også åben for Rusland på de rette betingelser, men uden på nogen måde at give noget land vetoret.

Endelig er det selvfølgelig nødvendigt, hvis bredden virkelig skal styrkes, at vi samtidig skaber et CSCE, som er stærkere end det, vi kender i dag. Det er forudsætningen for, at vi i egentligste forstand får et kollektivt sikkerhedssystem i Europa.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

I begyndelsen af sit indlæg sagde hr. Jørgen Estrup, at han var lidt i tvivl om, hvorfor Fremskridtspartiet overhovedet havde rejst denne debat. Nu har jeg immervæk været forsvarspolitisk ordfører for Fremskridtspartiet gennem de sidste 7 år, og jeg har, hver evig eneste gang vi har diskuteret noget som helst, der bare lå i

nærheden af forsvars- og sikkerhedspolitiske debatter, slået på, at Fremskridtspartiet går ind for NATO, og at vi går ind for at være troværdige partnere af NATO.

Derfor er vi gået imod alle de nedskæringer, som hr. Jørgen Estrup har fået de forskellige regeringer til at gå ind for. Men det er altså ikke, fordi vi har mistillid til NATO; det er ganske enkelt, fordi vi ønsker, at vi skulle være troværdige partnere i NATO. Derfor er det også for mig naturligt, at Fremskridtspartiet fremsætter et forslag om, at vi også er troværdige i debatten om udvidelse af NATO, således at vi kan udvide sikkerhedsnettet. Men jeg kan forstå, at hr. Jørgen Estrup mener, at den politiske debat, der er i NATO, er vigtigere end den militære sikkerhedspolitik, der også ligger i NATO. Og på det punkt må jeg indrømme at vi er forskellige, for jeg mener, at det militære sikkerhedsnet i NATO er af allerstørste vigtighed, når vi er i et så ustabil Europa, som vi har i dag.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg kan forstå, jeg rørte ved et følsomt emne. Det var faktisk kun en enkelt lille sætning, jeg havde om det, og jeg skal derfor bare forklare, hvad det var, jeg prøvede at sige til fru Annette Just, uden at prøve på at genere Fremskridtspartiet mere. Det var, at jeg egentlig synes, at den debat, vi havde omkring Den Internationale Brigade ved indledningen af forespørgslen i dag, illustrerede meget godt, hvorfor nogle af os måske ikke synes, at der er helt sammenhæng i det, Fremskridtspartiet siger. Det havde været kønere, hvis Fremskridtspartiet også havde engageret sig i samme omfang, dengang vi havde diskussionen om Den Internationale Brigade.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Så er jeg desværre nødt til at gentage over for hr. Jørgen Estrup, at vi faktisk er tilhængere af Den Internationale Brigade; og vi skrev det klart og tydeligt. Vi havde en meget fin debat om det, men det er efterhånden så lang tid siden, at det vel må være grund nok til at tilgive hr. Jørgen Estrup, at han har glemt, at vi faktisk gik ind for Den Internationale Brigade.

Det, vi sagde, var, at vi var imod, at Den Internationale Brigade kunne sættes ind i krigsaktion uden for NATO-området. Det mente vi var urimeligt, men vi ville gerne være med til at stille Den Internationale Brigade til rådighed ikke

blot selvfølgelig for alle NATO-aktiviteter - det har vi altid sagt - men også for FN-aktivitet, når der er tale om en fredsbevarende aktivitet. Men jeg ved godt, at De Radikale har haft problemer med den samme sag.

Keld Albrechtsen (EL):

Med murens fald og Warszawapagtens nedlæggelse burde det have stået klart for enhver, at der ikke længere kunne tænkes noget som helst påskud til at opretholde NATO. NATO bør nedlægges, har ingen eksistensberettigelse!

Derfor har Enhedslisten naturligvis også sympati for det dagsordensforslag, SF har fremsat. Vi kunne nok ønske, at man havde skrevet ganske klart, at NATO ikke har nogen eksistensberettigelse, at NATO skal nedlægges, men det er jo i den retning, SF's dagsordensforslag går.

Den bedste løsning i den nuværende internationale situation vil helt klart være en styrkelse af CSCE. CSCE er jo på den måde en organisation, som giver mulighed for det, man nu om dage kalder en aleuropæisk, sikkerhedspolitisk, fredsbevarende indsats. Det er en model, der indebærer, at man ikke skaber fjendebilleder, men tværtimod bygger på, at freden sikres gennem afspænding og nedrustning.

NATO-modellen bygger på den gamle NATO-doktrin om, at freden sikres gennem militær overlegenhed, trusler og det, man i NATO-sprog kalder afskrækkelse. NATO har altid været utrolig optaget af afskrækkelse, ophobning af våbenmagt og afgivelse af trusler over for alle andre.

Det er jo desværre stadig væk NATO's doktrin, og derfor burde det ikke kunne undre nogen, at planerne om en udvidelse af NATO over mod Rusland vil give anledning til en reaktion fra russisk side. Det ligger jo i selve NATO's doktrin.

I den forbindelse må jeg lige minde hr. Peter Duetoft om, da han forsøgte at sandsynliggøre, at NATO skulle have en defensiv doktrin, at man jo i NATO faktisk for længst har opgivet den begrænsning, der lå i det såkaldte geografiske mandat, og besluttet sig for, at man sagtens kan bruge NATO's styrker til offensiv indsættelse i områder uden for NATO's område. Derfor tror jeg, hr. Peter Duetoft må erkende, at det er ham og ikke mig, der ikke har fulgt med i udviklingen i NATO.

NATO er faktisk inde på en farlig kurs i forhold til Rusland. Rusland er jo stadig væk en

stormagt, endda en meget betydelig stormagt, og man gør klogt i ikke at undervurdere den nationale selvbevidsthed hos denne stormagt.

Det, der i særlig grad efter min mening ikke må ske, og som måske kan ske, hvis vi ikke passer på, er, at der igen etableres et modsætningsforhold mellem Tyskland og Rusland.

Man er i øjeblikket fra vestlig side stærkt på vej ud i en situation, hvor man åbner nogle gamle sår, som har været ved at være lægt, og som for alt i verden ikke må springe op igen.

Jeg var med Europaudvalget i Bonn her i begyndelsen af ugen, og det var mit klare indtryk, at man i Tyskland i alle partierne faktisk er bevidst om, at det, der aldrig må ske, er, at der igen skabes en situation, hvor Tyskland og Rusland står frontalt over for hinanden.

Denne erkendelse tror jeg er voksende i Tyskland, men den er endnu ikke slået igennem i kansler Kohls udenrigspolitik, selv om han dog har dæmpet tonen i forhold til USA's aggressive signaler. Og den er altså heller ikke slået igennem her blandt det store flertal i folketingsalen. Men det kan jo komme, efterhånden som besindelsen indfinder sig i Tyskland.

Fru Annette Just kan have ganske ret i, at udviklingen i Rusland på mange måder har været negativ i den senere tid. Det er jo bl.a. det fortvivlede forsøg på at indføre kapitalistisk markedsøkonomi imod en meget stor del af befolkningens ønske, skabelsen af en kæmpemæssig arbejdsløshed, skabelsen af social nød og fattigdom, det hovedkulds forsøg på at efterligne den vestlige kapitalisme, som selvfølgelig så giver endnu dårligere resultater, end den giver i Vesten.

Der er ingen tvivl om, at det også skaber mafia tilstande - også på dette punkt er vestlige forhold rykket ind - og det giver altså grund til bekymring for situationen i Rusland.

Men er det så ikke netop særlig nødvendigt at optræde med omtanke fra dansk og vestlig side i en situation, hvor det, som jo kan blive resultatet af udviklingen i Rusland, er, at militærapparatet og de nationalistiske kredse, som er voksende og stærke i Rusland, vinder gehør for, at nu skal Rusland være stærkt, skal imødegå en vestlig trussel og skal igen have en fremskudt plads på verdenskortet?

Det vil være resultatet, hvis man følger den linje, som ligger i begge dagsordener, om end måske nok i den mest aggressive udgave i Fremskridtspartiets. Det er en særdeles uklog politik, som kun kan føre til, at man styrker de

kræfter, som vil gå nationalismens vej, stormagtsambitionernes vej, i Rusland.

Så vil NATO få sit påskud til at genstarte oprustningen. Intet kan jo være mere bekvemt for generalerne og våbenproducenterne, end hvis man igen kan få skabt en masse fjendebilleder, som så kan bruges som påskuddet til at genstarte våbenspiralen. For der er jo ingen tvivl om, at våbenfabrikanterne i Vesten har haft ganske vanskelige tider. Det har været svært at begrunde store våbenleverancer til regeringerne. Men dér kunne man altså få genetableret denne ulyksalige oprustningsspiral.

Det er derfor, vi for alt i verden skal undgå al denne snak om disse NATO-udvidelser. Vi skal for alt i verden arbejde for, at det bliver fælles-europæiske løsninger, hvor ingen magter – heller ingen stormagter – i Europa på forhånd lukkes ude. Det er det værste, der ville kunne ske.

Derfor kan vi naturligvis ikke støtte de dagsordener, som er foreslået fra Fremskridtspartiets og regeringens side.

Nogle tror måske, at man ved at pege på NATO måske kunne undgå Vestunionen. Jeg har hørt det argument. Jeg tror måske, det kan ligge lidt i Fremskridtspartiets overvejelser, for som jeg har forstået det, er Fremskridtspartiet ligesom vi andre modstandere af Vestunionen.

Det kan selvfølgelig forstås som en overvejelse, at man gerne vil undgå Vestunionen – det vil vi i hvert fald gerne – men jeg tror, hr. Knud Enggaard har beskrevet det ganske korrekt ved at sige, at Vestunionen og NATO er to sider af den samme sag, så det løser altså ikke nogen problemer. Det, der skal gøres, er, at begge organisationer skal nedlægges på én gang.

Om de baltiske lande specielt vil jeg opfordre til, at man der tænker særlig meget igennem, hvad det er, man bevæger sig ud i, før man begynder at træffe nogle forhastede beslutninger. Der er ingen tvivl om, at Rusland vil betragte et NATO-medlemskab for de baltiske lande som en vældig udfordring i en situation, hvor det jo desværre må erkendes, at nogle af de baltiske stater – nu skal jeg tale meget præcist – nogen af de baltiske stater – ikke behandler deres store russiske mindretal ordentligt, og hvor menneskerettighedsforholdene ikke er i orden. Det ville utvivlsomt blive udlagt fra i hvert fald russisk side som en kolossal vestlig provokation, hvis man sagde, at man skulle tage disse lande ind i NATO, endog før mindretalsproblemerne er løst. Så ville man jo gentage den jugoslaviske tragedie. Dér anerkendte man stater uden at sik-

re sig, at disse menneskerettighedsspørgsmål var bragt på plads, før man bare hovedkulds gik ind og anerkendte disse nye stater i det tidligere Jugoslavien.

Man skal passe på med disse ting, at man ikke kaster sig ud i noget, som skaber forfærdelige konflikter og ulykker, og det er jeg bange for, at Vesten er på vej ud i. Derfor – og for at sikre en klar stillingtagen – håber jeg, at jeg kan få lov til at fremsætte et dagsordensforslag, selv om jeg erkender, at tidspunktet er lidt fremskredent. Jeg vil på Enhedslistens vegne fremsætte følgende:

Forslag til motiveret dagsorden

»Idet Folketinget tager afstand fra planerne om en udvidelse af NATO, opfordrer Tinget regeringen til at arbejde for en styrkelse af CSCE.

Folketinget går herefter over til næste punkt på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 14).

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Niels Ahlmann-Ohlsen (KF):

Det var en fornøjelse at lytte til hr. Keld Albrechtsen igen. Han er kommet tilbage til Folketinget efter mange år ude i kulden.

Det er også helt pudsigt, at hr. Keld Albrechtsen talte om Kohl, Tyskland og masser af signaler, der ikke er slået igennem.

Jeg tror også, at man ud fra talen her kan få den opfattelse, at der er nogle signaler, der ikke er slået igennem hos hr. Keld Albrechtsen i de år, han har været ude af dansk politik, og der er jo sket meget i de år. Jeg lagde mærke til hr. Keld Albrechtsens indledning, hvor han sagde: »Efter murens fald er der ikke længere brug for NATO.« Jeg vil gerne spørge hr. Keld Albrechtsen: Hvad var der da brug for før murens fald?

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Hvis jeg var medlem af Enhedslisten, ville jeg have et problem, men det ville Enhedslisten jo nok også. Jeg ville i hvert fald have det problem, at der ikke rigtig er nogen sammenhæng i den politik, jeg så skulle stå og forklare. For nu kritiserer hr. Keld Albrechtsen NATO for at begyn-

de at handle uden for det geografiske område, som traditionelt er et NATO-område, og det beviser så, at NATO er det store, fæle dyr i Åbenbaringen.

Nu er europæisk sikkerhedspolitik vel sådan skruet sammen, at der godt kan være nogle sikkerhedsproblemer på kanten til ens grænser, man er nødt til at tage sig af for at sikre sig, men det er så en anden diskussion.

Jeg vil godt spørge hr. Keld Albrechtsen, hvem der ellers skulle agere i Bosnien. Sandheden er jo, at FN rent faktisk har bedt NATO om at være militært aktiv for at kunne forsvare f.eks. de sikre zoner. Så vidt jeg kan se af hr. Keld Albrechtsens kritik er der kun to andre muligheder, hvis man ikke vil have NATO til det. Den ene ville være at overlade det til USA, Frankrig, England, Tyskland, og hvilke nationer der ellers kunne tænkes at blande sig, og det ved jeg ikke om man synes ville være en særlig lykkelig situation for europæisk sikkerhedspolitik. Den anden mulighed ville være at optræde, som om det var en bedre boksekamp og sætte sig på sidelinjen og se dem myrde hinanden og så ikke gøre noget som helst. Med al respekt for hr. Keld Albrechtsen mener jeg faktisk ikke, det er Enhedslistens holdning, at det bare var det, man skulle gøre.

Jeg tror, vi er enige om én ting, selv om vi ikke har været enige om meget i dag, og det er, at de folkemord, der sker i det tidligere Jugoslavien, naturligvis må stoppes, også med vores medvirken. Men det kræver, at nogen gør noget, og så har FN altså valgt, at NATO kunne gøre noget, og det bliver nu i debatten i dag i Folketinget til et stort frontalangreb på NATO og dets aggressive hensigter.

Jeg forstår ikke Enhedslistens alternativ. Jeg forstår ikke, hvad det var, man ville sætte i stedet. Man kan da ikke andet end sige, at når FN beder NATO om det, er det legitimt, at NATO gør det, også selv om det sker uden for grænserne af, hvad man traditionelt har opfattet som NATO-område.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Lige for at tage det sidste op, så var det jo sådan, at FN i første omgang bad CSCE om at gøre noget i det tidligere Jugoslavien. Det kunne de så ikke. Så bad man WEU. De kunne heller ikke finde ud af det. Så sagde man: Okay, så lad os få hele NATO ind, sådan at de kan koordinere det. Det gør de så sammen med de FN-tropper, som også er i det tidligere Jugoslavien.

Men det var ikke så meget det, jeg bad om ordet for. Det var den forherligelse af Rusland, som hr. Keld Albrechtsen kom med, og hvor jeg faktisk havde på fornemmelsen, at hr. Keld Albrechtsen mente, at Rusland skulle have vetoret i denne sag. Der var ingen tvivl om det. I hr. Keld Albrechtsens tale var det i hvert fald sådan set lidt ligegyldigt, hvad de øst- og centraleuropæiske lande, der har kæmpet for demokrati, der har kæmpet for at blive frie, der har kæmpet for at få lov til at have demokratiske regler og lign., og som ønsker, tigger og beder om at blive medlemmer af NATO, selv ønskede. Hvis det kunne genere Rusland, mener Enhedslisten ikke, at det har noget på sig.

Så kom der noget, der lignede et angreb på Fremskridtspartiet, idet hr. Keld Albrechtsen sagde, nu kunne vi jo være med til at få oprustet, mens det, vi i virkeligheden talte om, var våbenproducenterne.

Jeg må så hermed slå fast, at vi ikke er betalt af nogen våbenproducenter. Vi har ikke tænkt os på nogen måde at få noget ud af, at der måske på et tidspunkt, hvis der virkelig går kuk i det hele, skal produceres flere våben. Men jeg kunne da tænke mig at spørge, om Enhedslisten da er betalt af Rusland.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu har jeg i løbet af tre korte bemærkninger hørt et uhørt antal misforståelser hobe sig oven på hinanden, og det bliver umuligt for mig at udrede det hele. Jeg vil blot sige til hr.

Ahlmann-Ohlens, at hvis jeg har sagt, som han påstår, så var det en fejltagelse, for det, som jeg i hvert fald har skrevet ned, og som jeg også burde have læst op, var, at ethvert påskud for at opretholde NATO er bortfaldet.

Med hensyn til Fremskridtspartiets indvendinger var det NATO, jeg snakkede om, som kunne se en interesse i at genskabe oprustningsspiralen; jeg sagde ikke, at Fremskridtspartiet var købt af våbenproducenterne. Vi er enige om, at det handler om at sikre demokratiet og de demokratiske rettigheder i de østeuropæiske lande og om at udbygge og stabilisere dette demokrati, som jo er spinkelt, også i Rusland. Det, vi er uenige om, er midlerne til at sikre det.

Jeg må bestemt afvise fru Annette Just, når hun påstår, at jeg har forsøgt at forherlige Rusland. Jeg har tværtimod – og jeg håber da, at fru Annette Just vil se, hvad der står at jeg rent faktisk har sagt – ligesom fru Annette Just sagt, at

der er grund til overordentlig megen bekymring for tilstandene i Rusland, hvor der kan udvikle sig en meget farlig situation, så vi endda kan risikere, at Rusland igen bliver en aggressiv magt. Jeg håber dermed at have fjernet den misforståelse. Jeg er faktisk enig i, at vi står i en situation, hvor det gælder om at støtte de demokratiske kræfter overalt i Østeuropa, og at vi ikke må bringe det i fare ved nu at skabe en aggressiv vestlig politik, og det er den, jeg er bange for bliver resultatet af fru Annette Justs dagsorden.

Peter Duetoft (CD):

Jeg kan jo konstatere, at hr. Keld Albrechtsen ikke havde et alternativ til en NATO-deltagelse i Bosnien, og det glæder mig sådan set, for det viser jo, at det vist er en rigtig politik, når man har brugt det middel, der var muligt, og det var så det.

Men jeg vil godt indlede med at sige tak til udenrigsministeren for en god indledning på debatten med mange gode og kloge synspunkter, som vi kan bakke helt op. Udgangspunktet for CD er jo moral, selv om man skal være forsigtig med det ord i politik. Vi har en regning, der skal betales i den forstand, at vi i de vestlige lande i 40 år talte om, at de østeuropæiske og centraleuropæiske lande skulle blive fri og skulle have demokrati og menneskerettigheder. Det talte vi vist alle sammen om og bakkede meget op. Nu er de så blevet fri, og nu kæmper de for deres demokrati og også for menneskerettighederne. Så ville det være for sølle, om det var os, der ikke ville betale den regning efter alle de løfter, vi rent faktisk har givet i de 40 år. Nu er det, det skal stå sin prøve, om det kun var ord, eller det også var handling i den forstand, at vi er med til at sikre dem og garantere dem, at de fortsat kan have det demokrati og den frihed, som de nu har kæmpet sig til. Så vidt den regning, der efter vores opfattelse skal betales. For tilfælde i europæisk historie viser desværre, at der har været gange, hvor man har talt meget om demokrati, men da det så kom til stykket, ville man ikke gøre noget alligevel. Sikken et skrækscenarie; ikke noget vi ønsker. Vores skræk er selvfølgelig, at vi på et eller andet tidspunkt vil komme til at opleve det, vi oplevede i Ungarn i 1956 eller i Prag i 1968, hvor man tiggede og bad om vestlig hjælp til at støtte reformkræfterne, men hvor vi ikke turde være med. Jeg vil meget nødig komme i en situation, hvor mennesker i Tallinn, i Riga, i Vilnius eller i andre af de tidligere socialistiske hovedstæder

også tigger om vores hjælp, uden at vi vil gøre noget. Det handler jo også om at sende et signal til dem, der fortæller, at vi stadig lever op til det, vi har lovet i de mange år.

Partnerskab for Fred kan man mene om, hvad man vil. Jeg er ikke den store varme beundrer af den konstruktion, men må erkende, som også udenrigsministeren jo konstaterer, at det har haft positive virkninger. Det har givet en dialog, og det har givet en mulighed for kontakt, men vi tror ikke på, at konsultationer og militære fællesøvelser i en krisesituation er nok. Derfor må vi sige, at det er et skridt på vejen mod et medlemskab, at der også er en sikkerhedsgaranti som den, der er indbygget i Atlantpagten.

I den forbindelse må jeg vende tilbage til den debat, vi havde med fru Annette Just i starten og bare gentage, at i den diskussion skal vi ikke skjule, at det også kan komme til at koste os noget, at vi er med, og at dansk materiel dermed er med, hvis der skulle ske det ulykkelige, at der bliver brug for en NATO-indsats. Vi skal gøre op med os selv, om vi vil leve op til det, vi lovede, og dermed kunne komme i den situation, hvad vi alle håber ikke sker, eller om vi bare vil snakke videre.

Det glæder mig da, at den dagsorden, som et flertal i dag vil vedtage, siger, at vi er indstillet på en udvidelse af NATO og dermed også af den sikkerhedsgaranti, som er omfattet af NATO.

Nogle gange er der blevet rejst det spørgsmål, om det nu er den gamle kolde krig og de gamle fjendebilleder, der dukker op igen.

Jeg vil gerne sige, det er der mange ting, der viser, at det ikke er. Jeg må indrømme, at jeg fik et håndgribeligt bevis for et års tid siden, hvor jeg blev opfordret til at gå med i hovedbestyrelsen for Dansk-Russisk Venskabsforening. Der havde jeg aldrig drømt om nogen sinde at skulle ende, og jeg må da også sige, at ved det valg til hovedbestyrelsen gik en række af de gamle DKP'ere ud, og så kom der et par andre politikere ind, bl.a. undertegnede; hvis ikke det er et tegn på nybrud i Øst/Vest-konflikten, så ved jeg ikke hvordan og hvorledes.

Det er jo et symbolsk skifte, for naturligvis er det sådan i dag, at de, der i sin tid stod på, at det sovjetiske system var en trussel mod freden, også er de mennesker, der i dag bakker de reformer op, der sker i Rusland, og at fremstille det på en måde, som om vi er gamle koldkrigere, der ønsker at fortsætte, synes jeg er trist. Men det er jo altså en kendsgerning, lige meget om

hr. Keld Albrechtsen eller andre vil sige det eller ej, at der er en hr. Sjirinovskij i Rusland, og er han ikke farlig, fordi han efterhånden har lavet tilpas mange skandaler, er de politiske strømninger, han står for, i alt fald til stede.

Der er jo også drømme om gamle Sovjets genoplussen, og der er jo altså også mennesker, der bl.a. i militærdoktriner hævder, at det gamle sovjetiske interesseområde stadig væk er russisk interesseområde og dermed underlagt Ruslands overherredømme. Jeg håber ikke, at de kræfter vinder, og vil gøre alt via politisk og økonomisk samarbejde for at støtte deres modstandere, men at lukke øjnene for, at de tendenser er der, er da for naivt. I mine øjne ligner det det, man gjorde i 1930'erne, da man troede, at man kunne sniksnakke sig til fred med Hitler, hvorefter det gik helt galt. Det er da den samme dumhed, demokratierne kunne begå ved at underkende, at de strømninger er der. Det betyder da ikke, at man ønsker at fremme dem, men det gør da ikke noget, at man også ser, hvad der sker i verden.

At Rusland opfatter en udvidelse af NATO som et problem er klart, og det gør de. Det fik nogle af os også opfattelsen af på det NAA-møde i Washington, vi var til i sidste uge.

At Rusland omvendt skulle have vetoet over for, hvad der måtte ske i disse lande, og hvad deres tilknytning til NATO er, er helt uacceptabelt. Det, det derfor drejer sig om, er selvfølgelig at finde balancen mellem de to synspunkter og få talt sig til rette, så man forstår venskabelige følelser mellem den vestlige del af det tidligere Sovjetunionen plus Vesten på den ene side og Rusland på den anden side, og alligevel sørge for, at disse suveræne stater ikke er underlagt russisk overherredømme. Det er det, det drejer sig om, men det vinder man ikke bare ved af frygt for, hvilke kræfter der kunne komme til magten i Rusland, at lægge sig ned på alle fire med benene i vejret og sige undskyld. Det når man altså ingen vegne med, men man når det ved at føre en tosidig politik, der på en gang siger, at vi gerne vil udvide med dem, der har demokrati og menneskerettigheder og ellers opfylder de kriterier, der gælder for dem, der ønsker at komme med i NATO-samarbejdet, men samtidig viser via sin økonomiske, sociale og administrative politik over for Rusland, at vi ønsker venskab. Det er den tosidige linje, man i mine øjne er nødt til at køre.

Jeg tror, vi har et tidsproblem. Jeg var ikke enig i fru Annette Justs ønske om hurtighed, for

jeg tror, det er et forkert signal at sende ud, men jeg vil gerne medgive, at vi har et problem med, hvornår en udvidelse af NATO vil være mest provokerende. Vil den være det på dette tidspunkt, hvor vi har rimelig stærke reformkræfter i Rusland, hvor vi har et stigende økonomisk og politisk samarbejde, og hvor vi kan køre denne dobbelthed med på den ene side udvidelsen og på den anden side den venskabelige politik? Eller er det mest provokerende på det tidspunkt, hvor en hr. Sjirinovskij måtte have vundet næste præsidentvalg og derved sidder ved magten? Jeg er ikke i tvivl om, at »provokationen« vil være langt, langt større efter et ulykkeligt politisk skifte i Rusland, end den ville være i dag. Derfor er det da logisk at gøre det nu i stedet for at vente til det tidspunkt, hvor det måske er endnu mere nødvendigt, men hvor »provokationen« vil blive endnu større. Derfor tror jeg, vi har nogle få år til det, og håber også, det bliver speedet op.

Det sidste, jeg så skal sige, er, at dette jo ikke kun handler om Rusland og om, hvordan det foregår i de lande, vi taler om. Det handler altså også om os selv, og jeg må sige, at f.eks. det udenrigspolitiske samarbejde i Den Europæiske Union jo ikke ligefrem lyser af, at man er strålende enig om alle de svære ting. Der er forskellighed blandt EU-landene i den udenrigspolitiske linje, og der er forskellighed i NATO-landene i den udenrigspolitiske linje, og vi er altså også nødt til først at blive enige om en linje. Det kan jo ikke hjælpe noget, vi bare lover alt muligt mellem himmel og jord og derefter kommer i en situation, hvor amerikanerne vil ét og nogle europæiske lande vil noget andet. Det kræver også ét fodslag inden for NATO, før den udvidelse kommer, og derfor er jeg enig med hr. Jørgen Estrup. Det er jo også en national begivenhed, at CD og De Radikale er enige udenrigspolitisk, men jeg er enig med hr. Jørgen Estrup i, at dette er en proces, der er sat i gang, og at det derfor er nødvendigt at tage den tid, der skal til, uden at det bliver fortolket sådan, at det er Rusland, der bestemmer farten.

Jeg ønsker altså, at det her ender med den markering, at NATO er det militærpolitiske apparat, der ved siden af Den Europæiske Union er med til at skabe sikkerhedspolitisk stabilitet i Europa, og at vi samtidig udsender alle de venligtsindede signaler, vi overhovedet kan komme i nærheden af, til et Reformrusland, og så håber på, at det er de rigtige og fredelige kræfter, der vinder derovre, men på den anden side set også

er parat, den dag et ulykkeligt politisk scene-skifte måtte ske hos vores store nabo.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg skylder hr. Peter Duetoft et svar, men jeg kunne jo desværre ikke nå det før. Han sagde, at FN havde bestilt NATO til Bosnien, og det er jo beklageligvis rigtigt. Men det er netop min politik, at det burde have været CSCE, som havde modtaget opfordringen, for CSCE er en regional organisation af FN og en organisation, hvor man netop kan sætte det fredsbevarende perspektiv i centrum, og derfor var det dybt beklageligt, at NATO nogen sinde blev involveret i dette her. Man kan jo heller ikke sige, at NATO har nogen synderlig succes med det, men det er en diskussion, vi må tage på et andet tidspunkt.

Det er min principielle holdning til det og et svar til hr. Peter Duetoft, og det er jo ikke min skyld, at det var NATO, der fik den opfordring. Jeg har lidt et indtryk af, at man i virkeligheden sådan set inviterede sig selv.

Så vil jeg blot sige til hr. Peter Duetoft, når han nu igen rejser denne kritik af Enhedslisten, at jeg er enig med hr. Peter Duetoft i, at Sjirinovskij og de nationalistiske tendenser er en utrolig farlig ting, men ved at spille hårdt ud over for Rusland, som hr. Peter Duetoft nu vil have at et flertal i Folketinget skal gøre, fremkalder hr. Peter Duetoft jo den situation, hvor Sjirinovskij eller en lignende nationalistisk aggressiv type meget vel kan tænkes at blive præsident i Rusland ved det næste valg. Hr. Peter Duetoft fremkalder det, han selv hævder at han vil undgå. Det er det, der er problemet ved den politik, regeringens har lagt frem i dag.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Af og til er det dejligt at have sommerferie, for så får man nemlig læst nogle af de ting, man ellers ikke får læst, og i den forgangne sommerferie havde jeg fornøjelsen at læse en biografi, der lige er kommet om redaktør Blædel, som jo var en af dem, som var ganske klar i sin holdning op gennem 1930'erne. Jeg er nødt til at sige til hr. Keld Albrechtsen, at det argument med, at man af frygt for at provokere nogle ekstreme politiske kræfter i et land skal afholde sig fra at gøre noget som helst, var det argument, der prægede Europa i 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938 og 1939. Det var nøjagtig samme argument, nemlig at det var så provokerende over for de politiske

strømninger i det daværende Tyskland, man brugte for ikke at gøre noget som helst, for så skadede det skam ingenting, og så skete der ikke noget dernede. Jeg synes, man en gang imellem har lov til at lære af historien, nemlig at ekstreme kræfter ikke bekæmpes med svaghed, men ved, at man hjælper de rigtige og så i øvrigt er klar til at gå imod, hvis de ekstreme kræfter tager overhånd.

Så vil jeg om det andet spørgsmål blot sige, at CSCE altså fik budet, men ikke kunne gøre det, så fik NATO budet og gjorde det, og jeg må indrømme, at jeg er stolt og glad over, at det er NATO-fly, der med deres bombardementer er med til at forsøge at sikre, at mennesker ikke dør i en etnisk udrensning, og var det danske F 16-fly, havde jeg heller ingen problemer med det, for det er virkelig en mission, som jeg mener er civiliserede nationer værdig.

Men jeg må da sige, at hvis hr. Keld Albrechtsen virkelig vil styrke CSCE så meget, skal der immervæk bygges noget om, og så skal hele konsensusdiskussionen tages om, hvordan i alverden man da vil have, at organisationen i den form, den har i dag, skulle handle noget som helst sted, når det er sådan, at konsensus-mi-nus-en-reglen eksisterer. Det er nogle rigtig radikale ændringer, der skal til, hvis det overhovedet skal til at fungere. Jeg underkender ikke CSCE's store betydning menneskeretsmæssigt osv., men som et aktivt handlende organ midt i en konflikt har det ikke vist stor styrke.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg erkender blankt, at både FN og CSCE har store mangler og store problemer, og jeg går ind for, at disse organisationer skal styrkes som organisationer, der kan gå ind og være fredsbevarende på verdensplan og i Europa. Det giver selvfølgelig også mig en forpligtelse til at være med til den diskussion, som hr. Peter Duetoft rejser; men vi når den ikke i dag.

Jeg vil blot sige til hr. Peter Duetoft, at når man bruger historiske paralleller, og det kan somme tider være nyttigt, skal man også bruge dem med omtanke og bruge dem rigtigt. Når man nu drager en parallel til Hitler og den aggressive tyske fremrykning ved Anden Verdenskrig i 1939, var problemet jo, hvad der gik forud for det. Det var en periode, hvor Vestmagterne havde bragt Tyskland til tiggerstaven ved den fredstraktat, som man påtvang Tyskland i Versailles. Da fremtvang man lige netop

den situation, at nationalisterne kom til magten i form af det nazistiske diktatur.

Det er lige nøjagtigt det, som vi advarer imod kan ske igen i Rusland, hvis man fører en politik, der i Rusland opleves som aggressiv, således som mange tyskere oplevede Versailles-traktaten.

Når vi nu skal diskutere historiske paralleller, er man faktisk nu inde på en politik, som kan føre til en ny gentagelse af Versaillesfredens tragedie, den tragedie, som bragte Tyskland i knæ, som bragte Tyskland ud i nazismens katastrofe, og som alle andre lande kom så frygteligt til at lide under.

Det er den korrekte historiske parallel, som vi stadig væk i dag kan lære af.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Det kan da godt være, at en eller anden perifer marxistisk historieskriver har den forklaring på Hitlers fremkomst, men den generelle historiske forklaring er ikke et spørgsmål om dolkestødslegenden, der kun blev brugt som et redskab ud fra hovedproblemet, hvor jeg så i øvrigt er enig med hr. Keld Albrechtsen, nemlig at den sociale og økonomiske nedtur i den svage Weimarrepublik var grunden til, at Hitler kunne spille sit spil.

Men derfor vil jeg også godt bede hr. Keld Albrechtsen om i dag herfra at dokumentere, hvor en støtte til en udvidelse af NATO svækker vores indsats økonomisk og politisk over for Rusland. Det dogme, jeg stiller mig op og kritiserer, er påstanden om, at det, at man ønsker NATO's aktive deltagelse i det nye fredelige Europa, skulle være i modstrid med, at vi giver Øststøtte, at vi ønsker sociale reformer, med fri handel, med demokratiets opbyggelse i Rusland? Hvor er modstriden? Man kan godt begge dele på en gang.

Det, der er logisk, er jo at sige: »Vi støtter reformkræfterne ved den sociale, økonomiske indsats«, hvor Europa bestemt ikke har noget at skamme sig over. EU er vel det område, der mest har støttet Rusland økonomisk.

På den ene side gør man det, men på den anden side melder man også til de nye demokrater, at skulle der ske et politisk skifte i Rusland af en negativ karakter, så får de ikke lov til at sejle deres egen sø, så har de den helt legitime sikkerhedsret som os andre, nemlig ikke at blive rendt over ende igen.

Jeg forstår ikke, hvorfor det skulle være i modstrid med hinanden? Hvorfor? Jeg vil bede hr. Keld Albrechtsen dokumentere, at det skulle være i modstrid med vores Øststøtte, at vi ønsker en udvidelse af NATO. Jeg fatter ikke den sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg tror, der er grund til at sige, at det er forkert af hr. Peter Duetoft at blande de to ting sammen på den måde, han gør. Jeg er ganske indstillet på at være med i de drøftelser om Øststøtte og er naturligvis positiv over for det, som hr. Peter Duetoft lægger op til.

Min bekymring er, at denne NATO-politik, som et stort flertal i Folketinget om lidt vil vedtage, i Rusland vil blive opfattet, som om Rusland nu skal trues militært, samtidig med at man jo også i EU-sammenhæng planlægger at bruge pengene i de lande, som har søgt optagelse i EU, og ikke til Rusland, Ukraine osv.

Man kan jo ikke bruge de samme penge alle steder, og der ligger altså et alvorligt problem, som godt kan gøre, at troværdigheden i det, hr. Peter Duetoft melder ud, forsvinder i takt med, at der allerede er disponeret over pengene til andre formål, nemlig til den udvidelse af EU, som man samtidig har i tankerne. Så der er store problemer i hr. Peter Duetofts politik.

Men lad mig understrege endnu en gang, at den Øststøtte er nødvendig, og at vi gerne vil være med til den. Jeg håber ikke, at det, jeg har sagt, på nogen som helst måde kunne bidrage til at rejse tvivl om det.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg vil gerne til indledning udtrykke min tak for en god og aktuel debat.

Det sker ikke så tit, at jeg har lejlighed til at takke Fremskridtspartiet, så jeg vil gerne benytte lejligheden, når den er der, og takke for, at vi fik den debat om en udvidelse af NATO på nuværende tidspunkt, for det er den rigtige debat lige netop nu.

Det har jo da også været en fredelig debat, og jeg synes godt, man kan sige, at de ændringer i verden omkring os, som vi har gennemlevet, altså også rækker her ind i salen.

Jeg synes, det er på sin plads, at diskussionen om CSCE's rolle har spillet ind i drøftelsen i dag, og derfor vil jeg gøre et par bemærkninger om CSCE.

Netop nu foregår der en opfølgingskonference, en vurderingskonference, i Budapest, hvor man forsøger at vurdere organisationens virksomhed, se på, hvad der er gået godt, og hvad der er gået mindre godt, og i det hele arbejde på at styrke organisationen.

Man må jo sige, at CSCE har haft en betydelig indflydelse, når det drejer sig om konfliktforebyggelse og krisestyring. Der er almindelig anerkendelse i medlemskredsen i CSCE over CSCE's hidtidige indsats på det område. Ikke mindst organisationens bidrag til tilbagetrækning af de russiske styrker fra Baltikum og til at forhindre spredning af kampene omkring Bosnien til andre dele af det tidligere Jugoslavien. Her er der som bekendt også fra dansk side ydet en betydelig indsats.

En anden vigtig side af organisationens virksomhed er den, der udføres af CSCE's Højkommissær for Nationale Mindretal, den tidligere hollandske udenrigsminister van der Stoel. Det er et udtryk for CSCE's brede sikkerhedsbegreb, når det nu fra alle sider anerkendes, at denne indsats er et nødvendigt og et væsentligt bidrag til stabilitet i CSCE-området.

Der er bestræbelser i gang for at bygge videre på CSCE's konfliktforebyggende indsats ved at give CSCE en reel evne til at udføre fredsbevarende operationer på regional basis på samme måde, som FN gør det globalt.

CSCE har allerede i princippet et mandat til at iværksætte fredsbevaring. I praksis er forhandlingerne på den igangværende CSCE-konference i Budapest temmelig stærkt bundet op med forhandlingerne om mulighederne for at udsende en CSCE-fredsbevarende styrke som led i CSCE's bestræbelser for at løse konflikten mellem Armenien og Aserbajdsjan om Nagorno-Karabakh. Det er en diskussion – den sidstnævnte – som ikke har fundet nogen afklaring, men den foregår netop nu, og jeg finder det rigtigt at fremhæve, at vi fra dansk side ønsker at styrke CSCE, og jeg er glad for, at det har fundet udtryk i den dagsorden, som Folketinget senere vil vedtage.

Hr. Knud Enggaard omtalte ræsonnementerne omkring dette med at forhindre nye skillelinjer, og det vil jeg da gerne gentage og udbygge en smule. Jeg mener, det er et meget centralt synspunkt for den europæiske udvikling.

Dette med, at der ikke skal skabes nye skillelinjer, er jo udtryk for en vision om, at Europa skal være helt og udelt, skal være demokratisk og samarbejdende. Det er den vision, der ligger

bag udtryk om, at der ikke skal drages nye skillelinjer. Og det er regeringens opfattelse, at det er det hovedsyn, man må lægge til grund. Det er et centralt synspunkt. Jeg ser ingen modsætning imellem det synspunkt og så det helt selvfølgelige og rigtige, at Rusland ikke kan have vetoret over for eksempelvis NATO's udvidelse eller andre beslutninger i vestlige organisationer. Det kan Rusland ikke have, men jeg ser ikke nogen begrebsmæssig modsætning til dette, vores vision om, vores stræben efter at skabe et helt, udelt Europa.

At både hr. Niels Ahlmann-Olsen og hr. Knud Enggaard spurgte til de kriterier, som USA havde opstillet, og de kriterier, som jeg nævnte, er jo ikke så overraskende endda. De kan udledes af NATO-Traktaten, og jeg finder det helt overflødigt at understrege, at selvfølgelig er det også kriterier, som den danske regering deler. Men dermed har man jo ikke gjort op med spørgsmålet om en udvidelse af NATO. Der indgår jo også andre synspunkter i den debat.

Jeg vil godt i forhold til, hvad hr. Knud Enggaard var inde på, understrege, at det er vigtigt at forstå, at ikke mindst USA stærkt understreger betydningen af at sikre, at Rusland får en rolle i den fremtidige sikkerhedsstruktur, at forholdet til Rusland skal tænkes ind i den fremtidige europæiske sikkerhedsstruktur og ikke tænkes væk fra sikkerhedsstrukturen. Sikkerhed opnår man bedst i samarbejde med andre, ikke i samarbejde vendt mod andre, og derfor går bestræbelserne ud på at skabe en europæisk sikkerhedsarkitektur, som også omfatter stormagten Rusland og dens bestræbelser, som altså ikke er en isoleret dansk – så ville det blive for lidt – men i høj grad en almindelig vesteuropæisk og amerikansk bestræbelse. Det synes jeg skal understreges.

Til hr. Keld Albrechtsen et par bemærkninger. Hr. Keld Albrechtsen fandt, at NATO havde overlevet sig selv. Det er aldeles ikke regeringens opfattelse eller min opfattelse. NATO er i dag et vigtigt redskab og et uundværligt redskab i arbejdet for at skabe stabilitet på det europæiske kontinent. Det er ikke det eneste redskab. Der er også andre. Vi skal bruge – som jeg var inde på i mit første indlæg – alle de redskaber, der står til vores rådighed, for at bygge bro over kløften, som er efterladt efter den kolde krig. Men det er et uundværligt og vigtigt redskab.

Hr. Keld Albrechtsen var inde på nogle betragtninger om, at vi skulle støtte de demokratiske kræfter i Central- og Østeuropa. Det er jeg aldeles enig i, men hr. Keld Albrechtsen må altså ikke overse, at det jo netop er mange af de gode demokratiske kræfter i Central- og Østeuropa og i Baltikum, som ønsker sig medlemskab af de vestlige institutioner, af NATO og såmænd også – til hr. Keld Albrechtsens utrolige overraskelse – af EU. Det er jo de demokratiske kræfters bestræbelser i Central- og Østeuropa at knytte deres lande til de vestlige samarbejdsstrukturer for på den måde også at sikre deres egne ganske rigtigt skrøbelige demokratier. Den sammenhæng er der, og den bør man ikke prøve på at fortolke sig væk fra.

Jeg vil også gøre den bemærkning om NATO – og det understreger, hvad hr. Peter Duetoft har været inde på – at det er jo helt korrekt, som hr. Peter Duetoft fremhæver det, at FN har henvendt sig til NATO for at anmode NATO om at udføre visse militære opgaver. Det er så en opgave, NATO har taget på sig, men rækkefølgen er den, som jeg her har nævnt.

Om de baltiske lande ikke meget mere, men jeg vil dog gøre hr. Keld Albrechtsen opmærksom på den ting, at den organisation, hr. Keld Albrechtsen talte pænest om, nemlig CSCE, jo har haft flere missioner til de baltiske lande netop for at undersøge menneskerettighedssituationen og jo er vendt tilbage og har rapporteret, at der var intet at kritisere med hensyn til menneskerettighedssituationen. Den sammenhæng bør også være med i vores vurderinger, og derfor kan jeg ikke dele de udsagn, som hr. Keld Albrechtsen gav udtryk for i forhold til de baltiske lande.

Til sidst en enkelt betragtning om tidsforløbet i det videre arbejde med NATO's udvidelse. Jeg forudser, at NATO på udenrigsministermødet næste torsdag vil vedtage et udspil, der ligger op ad det amerikanske. Det betyder, at det internt i NATO skal drøftes, hvordan NATO kan udvides og hvorfor. Det er forventningen, at disse drøftelser kan gennemføres engang til næste år, i 1995. Når NATO-landene er nået til et resultat, er det meningen, at partnerlandene skal orienteres. Der lægges vægt på fra NATO's side, at processen også af hensyn til Rusland bliver gennemsigtig og forståelig. Først derefter skal NATO diskutere hvem og hvornår.

Sådan ser perspektivet ud i det videre arbejde, og det skal være min sidste bemærkning, før jeg endnu en gang takker ordførerne for en god

debat og for bred opbakning til de synspunkter, regeringen har fremlagt.

Annette Just (FP):

Også jeg vil da gerne takke for den gode debat, jeg synes vi har fået ud af det. Jeg må da indrømme, at jeg var glad, da jeg så den udvikling, der kom, og præcis hvornår denne forespørgsel ville komme frem. For det kunne jo ikke have passet bedre, end at den netop er her, inden udenrigsministrene skal mødes den 1. december.

Om dagsordenerne. Jeg har siddet og ikke blot fulgt den livlige debat, men også prøvet på at vurdere, hvor de store forskelle på dem er. Den dagsorden, regeringspartierne sammen med Venstre og De Konservative er kommet med, opfordrer regeringen til at arbejde for en styrkelse af CSCE på det sikkerhedspolitiske område. Ingen tvivl, Fremskridtspartiet kan 100 pct. tilslutte sig det. Det var bare ikke det, forespørgslen handlede om. Men det skal ikke genere os, og det skal ikke skille os ad, for jeg tror, der er konsensus i hele Folketinget om det område.

Nej, dér, hvor den store forskel er – og det er faktisk lidt morsomt – det er, om der står, at der skal være en hurtig udvidelse, om der skal være udvidelse hurtigst muligt eller, som udenrigsministeren fik det gradbøjet til, det skal ske engang til næste år. Hr. Peter Duetoft sagde det så klart og tydeligt, at han ikke kunne gå ind for, at der stod »hurtig udvikling«, men at han kunne gå ind for, at man skulle udvide »nu«, og det skulle være inden 1996. Det var ordet, hr. Peter Duetoft brugte.

Derfor må jeg sige, at så længe der ikke er større forskel, vil Fremskridtspartiet tillade sig at stemme for den af regeringspartierne, Venstre og De Konservative fremsatte dagsorden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 12 af Ingrid Rasmussen (S), Knud Enggaard (V), Niels Ahlmann-Ohlens (KF), Jørgen Estrup (RV) og Peter Duetoft (CD) (se foran) vedtoges mod 104 stemmer (S, V, KF, FP, RV og CD) mod 14 (SF og EL).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 11 af Annette Just (FP) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 13 af Villy Søvnald (SF) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 14 af Keld Albrechtsen (EL) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 27:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af Overenskomsten om Verdenshandelsorganisationen (WTO).

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 17/11 94).

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg agter at åbne forhandlingen nu i god ro her i salen.

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ove Fich (S):

Socialdemokratiet støtter, at Danmark ratificerer overenskomsten om Verdenshandelsorganisationen (WTO). Der er en række grunde hertil, jeg skal nævne nogle af dem.

For det første har Danmark som et lille land med en meget stor udenrigshandel en grundlæggende interesse i, at verdenshandelen fungerer så frit som overhovedet muligt. Med den nye aftale vil dette blive endnu bedre, end det er i dag.

Der er ganske vist forskellige økonomiske beregninger, som viser, at værditilvæksten vil være begrænset, men man skal hele tiden huske, hvad alternativet til ratifikation af WTO vil være: en protektionisme, som vi ingen interesse kan have i. Derfor er det vores håb, at Danmark ikke alene vil ratificere, men også i de kommende år sammen med de øvrige EU-lande udnytte de muligheder, som ligger i det nye system.

For det andet tilføjer WTO et tvistbilæggesystem til at bilægge konflikter mellem landene. Igen: Som et lille land har vi en interesse i, at der er et internationalt retssamfund, som kan klare sådanne konflikter.

Desuden indeholder aftalerne for første gang tjenesteydelsesområdet. Ganske vist er man ikke på dette område blevet færdig med forhandlingerne. Der skal forhandles videre bl.a. om det for Danmark meget vigtige område skibsfart. Men for os er det grundlæggende, at tjenesteydelser er kommet med.

Endelig er der sket et fremskridt på landbrugsområdet. Støtteniveauerne såvel i produktionen som i eksporten vil være for nedadgående og vel at mærke på den rigtige måde, nemlig på den måde, at alle de væsentligste landbrugslande er med. Så selv om forhandlingerne har taget 7½ år for at nå frem til denne aftale, vil jeg konstatere, at det har været arbejdet værd. Men der skal fortsat efter denne dag arbejdes videre med problemerne, og der er en række problemer, som er værd at overveje.

For det første på miljøområdet: Med en skærpet konkurrence kan der være en risiko for, at der vil være ikkebæredygtig produktion i nogle lande, at man vil producere på en sådan måde, at det skader miljøet. Her lægges der i aftalen op til, at man skaber sig et analytisk grundlag for, hvordan man kan kombinere handel og miljøpolitik. Det støtter vi meget kraftigt, og vi håber, Danmark vil være i front på dette område.

For det andet er der hensynet til udviklingslandene. OECD har beregnet, at virkningen af disse aftaler for en række udviklingslande vil være svag eller endog negativ. Det er naturligvis ikke acceptabelt, og det er væsentligt i de kommende år at drøfte, hvorledes vi kan få udviklingslandene placeret stærkere i verdenshandelen.

For det tredje er der det problem, som er blevet rejst nogle gange, nemlig at nogle lande producerer under overtrædelse af de internationale regler på arbejdsmarkedsområdet, f.eks. vedrørende børnearbejde, altså ILO-reglerne.

Det er klart, at det er uacceptabelt, og det er glædeligt, at EU-Kommissionen har spillet modigt ud, nemlig med et forslag om ekstratoldnedsættelse til lande, der overholder de sociale klausuler. Vi synes, det er en spændende tankegang, som der skal arbejdes videre med.

Alt i alt er der altså en række områder, hvor vi i de kommende år skal diskutere videre, og derfor er det også væsentligt, at Europaudvalget her i Folketinget har besluttet at holde en høring om denne problemstilling, således at vi kan forbedre vort vidensgrundlag, vort beslutningsgrundlag.